

DOBRÁŠKOLA

INŠPIRÁCIA PRE UČITEĽOV, KTORÍ CHCÚ BYŤ LEPŠÍ

- › Žiacke vedomostné súťaže – pomáhajú alebo škodia?
- › Slovenská škola očami fínskej študentky (rozhovor)
- › Je jednotkár skutočne jednotkárom?
- › Zostať či odísť? (skutočný príbeh)
- › Ako na prevenciu v škole

Škola má žiakov pripraviť na život, nie na prácu.

Daniel Bútora

Čo ak máte v triede Gretu?

Celý svet dnes hovorí o šesťnásťročnej švédskej dievčine Greta. Myslím, že by sa o nej malo hovoriť aj v zborovniach. Jej príbeh je totiž zaujímavý a poučný aj z hľadiska fungovania našich školských systémov. Keby Greta chodila do slovenskej školy, bola by určite žiačkou so ŠVVP. Ako 11-ročná sa totiž stala depresívnou, letargickou, na istý čas prestala jesť a rozprávať. Bol jej diagnostikovaný Aspergerov syndróm, obsesívno-kompulzívna porucha a selektívna mutilita. Osud takýchto žiakov u nás nebyva najlepši. Mnohé školy s nimi nedokážu pracovať a ich výsledky sú často ďaleko za ich reálnymi možnosťami. Greta tento rok úspešne dokončila deviaty (posledný) ročník švédskej základnej školy. Na vysvedčení mala štrnásť „áčok“ (najlepšia známka) a iba tri „béčka“ – zo švédčiny, ekonomiky a telesnej výchovy. Jej učitelia sa zhodujú v názore, že keby neprotestovala a nemala toľko absencií, pravdepodobne by bola mala samé áčka. Apropos absencie. Za protestovanie pred švédskym parlamentom nazbierala Greta množstvo neospravedlnených hodín. Priznáva, že jej učitelia majú z toho zmiešané pocity. Ako ľudia si údajne myslia, že to, čo robí je správne, ale ako učitelia jej vraj hovoria, aby s tým prestala. Táto schizofrénia je zarážajúca, ale to ešte môže byť Greta rada, že chodí do školy v liberálnom a ekologicky veľmi uvedenom Švédsku. V takých Čechách by to zrejme od učite-

lov „schytala“ oveľa viac. Bývalý dlhoročný riaditeľ pražského súkromného gymnázia PORG Václav Klaus mladší o nej hovorí ako o „psychicky chorej pubertáčke“, jeho otec v nej vidí šialenstvo našej doby.

A teraz to najpodstatnejšie. Dávno pred Gretiným vystúpením som vo svojich prednáškach učiteľom pripomínal, že František Jozef mal iba 18 rokov, keď sa v roku 1848 stal cisárom a začal aktívne vládnuť ríši s 50 miliónmi obyvateľov. Naproti tomu naši 18-roční musia sedieť v školských laviciach a dopĺňať do viet vynechané predložky. (A my sa čudujeme, že ich to nebaví.) Odtiaľ už nebudem argumentovať Františkom Jozefom ale Gretou. Som hlboko presvedčený, že škola by fungovala omnoho lepšie, keby sme namiesto stupídnych školských cvičení nechali žiakov riešiť skutočné, vážne, zmysluplné problémy, ktoré ich trápia a v ktorých naozaj o niečo ide. Pretože, čo ak máte aj vy v triede Gretu?

V. Burjan
► Vladimír BURJAN

OBSAH

02 Editoriál

Vladimír BURJAN
Čo ak máte v triede Gretu?

03 Čo sa deje u nás

Informácie a zaujímavosti zo slovenského školstva

04 Čo sme písali pred 10 rokmi

Vladimír BURJAN
Žiacke vedomostné súťaže – pomáhajú alebo škodia?

05 Úvaha po zvonení

Vladimír BURJAN
Viete sa pýtať?

06 Skutočný príbeh

Zostať či odísť?

08 Rozhovor

Terézia MIČECHOVÁ
Slovenská škola očami fínskej študentky

12

Roman FARNBAUER, Lenka SEGIŇOVÁ
Je jednotkár skutočne jednotkárom?

14 Dobré tipy

Peter LENGYEL
Ako na prevenciu v škole

16 Inšpirácia od učiteľov

Erika BOŠEĽOVÁ
Štýlovo o štýloch

18 Inšpirácia od žiakov

Nina ŠUJANOVÁ
Exkurzia v Poľsku očami žiačky

19 Otázky pre špekulantov

Vladimír BURJAN
Zaujímavé otázky pre hlbavých žiakov

20 Vieme o všetkom

Správy o zaujímavých aktivitách pre školy, učiteľov a žiakov

21 Surfujte s nami

Peter FARÁRIK
Zaujímavé webové stránky nielen pre učiteľov

22 Zápisky sklerotického učiteľa

Marián KIČINKO
Najťažšie povolanie na svete

23 Krížovka

24 Odpovede pre špekulantov

Vladimír BURJAN
Odpovede na otázky zo strany 19

25 Múdre slová

Tentoraz na tému *rýchlosť*

DISKUSIA O INKLUZÍVNOM VZDELÁVANÍ

Zástupcovia Slovenskej komory učiteľov, mimovládnych organizácií i parlamentnej opozície poukazujú na nedostatočný počet odborných a pomocných zamestnancov v školách a na z toho vyplývajúce problémy pri zavádzaní inkluzívneho vzdelávania pre všetky deti. Tejto téme sa venovala aj diskusia s odborníkmi a odborníčkami na pôde parlamentu, ktorú iniciovala poslankyňa Zuzana Zimenová. „Treba zaviesť komplexné systémové riešenie v rámci inkluzívneho vzdelávania, ktoré zoberie dobrú prax, s ktorou máme všetci skúsenosti, a zabezpečí vzdelanie každému dieťaťu,“ povedal po zasadnutí riaditeľ Nadácie pre deti Slovenska Ondrej Gallo. Zimenová zároveň uverejnila blog, v ktorom uvádza, že ministerka Lubyová šíri zavádzajúce informácie o systéme financovania asistentov učiteľa. Poslanci Štefan Vavrek a Ladislav Balódi v pléne parlamentu v prvom čítaní získali podporu pre návrh, ktorým chcú meniť systém podpory vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. ■

UČITEĽOM SA PLATY AŽ TAK NEZVÝŠILI

Pedagógovia upozornili na stále nedostatočné platové ohodnotenie svojej profesie. „Zvyšovanie plátov pedagógov v zásade len kopíruje rast priemernej mzdy v národnom hospodárstve,“ povedal prezident Slovenskej komory učiteľov Vladimír Crmoman. „Zatiaľ čo pokladník v hypermarkete má garantovaný zmluvný nárast mzdy prvé štyri roky o 10,7 %, pedagógovi stúpne tabuľkový plat za rovnaké obdobie len o 1 %. Ak ministerka Lubyová hovorí o 36 %-nom náraste plátov začínajúcich učiteľov za posledné tri roky a tri mesiace, tak diskontný reťazec zvýšil za necelého 2,5 roka platy o viac ako 35 %,“ vysvetlil Crmoman s dodatkom, že štát pedagógom jednou rukou dáva a druhou berie. Slovenskí učitelia sa v rebríčku OECD ocitli so svojím príjmom na 3. mieste od konca. Zástupcovia SKU kritike podrobili aj zmeny v systéme profesijného rozvoja, keď skonštatovali, že zmenami došlo len k redukcii a premenovaniu predchádzajúceho systému. ■

ŠTUDENTI SA PRIDALI KU KLIMATICKÉMU ŠTRAJKU

Študenti stredných a vysokých škôl sa spolu s akademikmi a vedcami zúčastnili klimatického štrajku. „Klimatická zmena je hrozba, ktorá sa týka všetkých, preto dnes na námestí nestojíme sami. Cítíme, že naše aktivity majú zmysel, ľudia sa viac zaujímajú, začínajú chápať problém, ktorému čelíme. Pominul sa čas na diskusie, či a ako problém riešiť, prišiel čas konať,“ vyhlásil jeden z organizátorov štrajku za budúcnosť klímy Jakub Andacký z hnutia Fridays For Future Slovensko. „Nie je nám ľahostajné, kde a ako budeme žiť, a preto stojíme za bojom ku klimatickým zmenám. Nastal čas sa zodpovednejšie správať k našej planéte,“ vyhlásil rektor Univerzity Komenského Marek Števec. Organizátori štrajku predstavili 12 požiadaviek vláde, prezidentke a slovenským poslancom Európskeho parlamentu. Okrem presadzovania efektívnych riešení požadujú dosiahnutie uhlíkovej neutrality do roku 2040 a vyhlásenie stavu klimatickej núdze. ■

Domáce správy vyberáme z newslettera kampane **Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku**, ktorej organizátorom je **Nové školstvo**. Viac o aktuálnom dianí v rezorte školstva nájdete na chcemevedietviac.sk. Zahraničné správy vyberáme z pravidelného emailového newslettera **Magazínu Perpetuum**, ktorého vydavateľom je www.scio.cz. Ďalšie zaujímavé informácie o dianí vo svete vzdelávania nájdete na perpetuum.cz.

Žiacke vedomostné súťaže – pomáhajú alebo škodia?

Najčastejšie námietky odporcov žiackych vedomostných súťaží a protiargumenty ich zastáncov

► Vladimír BURJAN

V tej či onej forme sa venujeme organizovaniu žiackych súťaží viac ako 25 rokov. Za ten čas sme si otázku z nadpisu kládli mnohokrát. Uvažujeme o tom najmä vtedy, keď sa stretneme s negatívnym názorom. Tu je päť najčastejších námietok proti súťažiam:

Prvá námietka: nezdravá súťaživosť

Náš trhovo orientovaný kapitalistický svet je už vo svojej podstate prehnane a nezdravo súťaživý. Načo tento stav zhoršovať organizovaním ďalších súťaží?

Druhá námietka: pocity sklamaní

V každej súťaži môže zvíťaziť iba jeden, prípadne iba malá skupina účastníkov. Ostatní si zbytočne odnášajú pocity sklamaní, neúspechu, či dokonca menejcennosti. To môže pôsobiť demotivačne.

Tretia námietka: v živote nejde o rýchlosť

Vo väčšina súťaží je dôležitá rýchlosť: od súťažiacich sa vyžaduje rýchle myslenie a rýchle reagovanie. V živote však rýchlosť často nie je najpodstatnejšia. Napríklad vo vede rozhoduje skôr hĺbka myšlienok, originalita, vytrvalosť, systematickosť...

Štvrtá námietka: malé zaváhanie spôsobí neúspech

Kto chce vyhrať, musí byť schopný podať dobrý výkon presne v čase súťaže. Stačí kratučké zaváhanie v nesprávnu chvíľu a žiak zažije neúspech a sklamanie. Pritom môže ísť o výborného žiaka, ktorý proste iba „nemal svoj deň“. To je nespravodlivé.

Piata námietka: nie je priestor na tvorivosť

Mnohé súťaže sa obmedzujú na otázky s výberom odpovede, prípadne na otázky s krátkou odpoveďou. Tým je znemožnené pýtať sa na hlbšie veci a nie je priestor na to, aby žiak prejavil svoju tvorivosť a iné dôležité schopnosti.

Možno vás to prekvapí, ale so všetkými týmito námietkami v istom zmysle súhlasíme a uznávame, že sú čiastočne opodstatnené. V živote však nič nie je iba jednofarebné. Na druhú stranu váh možno položiť protiargumenty, ktoré považujem za prinajmenšom rovnako relevantné ako uvedené námietky:

Prvý protiargument: na život sa treba pripraviť

Áno, svet do ktorého vyrastajú naši žiaci, je (žiaľ) nezdravo súťaživý. Práve preto je dôležité ich na to pripravovať. Ved' v živote a v zamestnaní ich určite čaká mnoho vážnej-

ších „súťaží“, než sú tie školské.

Druhý protiargument: vedieť prehrávať je tiež dôležité

Vedieť prehrávať je tiež dôležité. Žiaci by sa mali učiť prijímať aj neúspech s nadhľadom. Mali by si budovať rozumnú hierarchiu hodnôt a učiť sa chápať, že neúspech v žiackej súťaži je v porovnaní s inými vecami nepodstatný.

Tretí protiargument: aj v živote niekedy rozhoduje rýchlosť

V živote sú situácie, kedy je rýchlosť dôležitá a aj také, kde rozhoduje niečo celkom iné. Ľudia a žiaci tiež nie sú rovnakí: niekoho rýchlosť stresuje, iných naopak časový tlak motivuje k veľkým výkonom. Možno aj vďaka súťažiam spoznávajú žiaci svoj typ reakcie na časový tlak a ak s ním majú problémy, môžu sa postupne učiť lepšie ho zvládať.

Štvrtý protiargument: je dobré vedieť podať výkon tu a teraz

Áno, život je niekedy „nespravodlivý“. Stačí krátke zaváhanie (napr. pri pohovore) a veľká životná šanca (napr. dobré zamestnanie) je preč... A práve preto by sa žiaci mali učiť podať skvelý výkon presne vtedy, keď to potrebujú. Dôsledná príprava na súťaž, schopnosť maximálne sa sústrediť v danej chvíli, schopnosť nenechať sa rozptyľovať okolím, maximálna pozornosť venovaná inštrukciám a pokynom, pedantne pripravené pomôcky – to všetko môžu byť rozhodujúce faktory. A je určite lepšie, keď sa to žiak postupne naučí pri školských súťažiach, ako keby to mal zisťovať až pri hľadaní zamestnania.

Piaty protiargument: existujú rôzne typy súťaží

Je dobré, že existujú rôzne typy súťaží, ktoré sa navzájom vhodne dopĺňajú. Osobne sa mi veľmi páčia rôzne projektové súťaže typu SOČ, ktoré vyžadujú dlhodobú prácu na nejakej téme, žiaci vypracovávajú „veľmi široké (mnohostranové) odpovede“, a je priestor pre ich tvorivosť a vzájomnú spoluprácu.

Pozitíva žiackych súťaží sa pritom neobmedzujú iba na uvedené protiargumenty. Treba tiež pripomenúť, že:

- Detskej psychike je hravosť a súťaživosť vlastná (najmä v mladšom školskom veku). Je preto rozumné ju motivačne využiť na intelektuálny rast žiakov.
- Vďaka súťažiam už bolo odhalených veľké množstvo talentov. Mnoho žiakov bolo práve úspechom v súťaži ovplyvnených a celoživotne nasmerovaných na úspešnú vedeckú dráhu.
- Súťaže žiakom rozširujú obzor za hranice školského učiva. (Žiada sa mi dodať „chvalabohu“, pretože ak by si žiaci mali utvárať názor na jednotlivé oblasti ľudského poznania iba na základe školského učiva, asi by to s ľudstvom dopadlo dosť zle...)
- Súťaže nerozširujú obzor iba žiakom, ale aj učiteľom. Získavajú ich prostredníctvom zaujímavý materiál (otázky, úlohy, námety...), ktorý môžu využívať aj na bežných hodinách. Objavujú nové spôsoby, ako žiakov motivovať, ako klásť otázky...
- Mnohé súťaže sú cennou zámienkou na to, aby žiaci komunikovali o téme súťaže či o konkrétnej súťažnej otázke medzi sebou, so svojimi učiteľmi, ba dokonca aj s rodičmi. To považujem za veľmi pozitívne.

Sme presvedčení, že žiacke súťaže majú viac pozitív ako negatív a že je rozumné ich organizovať. To je dôvod, prečo im s kolegami venujeme už celé roky toľko úsilia. A možno trochu neskromne dúfame, že MAKS, MAKSÍK, MATEMATICKÝ KLOKAN, EXPERT a VŠETKOVÉDKO patria k tomu lepšiemu, čo na Slovensku v tejto oblasti máme. ■

Viete sa pýtať?

V posledných rokoch sa u nás rozšírili pedagogické „minivýskumy“ s takouto schémou: Na začiatku dá výskumník (študent učiteľstva alebo učiteľ) žiakom dotazník, ktorým zmeria východiskový stav. Potom s nimi istý čas niečo robí (napr. aplikuje nejakú metódu) a na konci im znovu zadá dotazník, aby zmeral, či došlo ku žiadanej zmene. Dotazníky používané v podobných projektoch si zvyčajne tvoria študenti či učitelia sami. Nie vždy si však uvedomujú, že s dotazníkmi sú spojené rôzne problémy, ktoré môžu výskum znehodnotiť. Tu je päť z nich.

Prvý problém: žiak nerozumie otázke. Keď sa žiakov opýtate, čo v nich evokuje pojem „asertívny“, mnohí otázke nebudú rozumieť, a teda ich odpovede budú bezcenné. Problémom nemusia byť iba cudzie slová, ale aj nejednoznačnosť otázky.

Druhý problém: žiak nepozná odpoveď. Niekedy sa v dotazníku pýtame na fakty, ktoré žiak nemusí poznať: *Aké vzdelanie majú tvoji rodičia? Koľko máte doma kníh?*

Tretí problém: žiak sa nevie vyjadriť. Deti sa od seba líšia schopnosťou písomného vyjadrovania. Niektorí žiaci by dokázali na otázky ako-tak odpovedať ústne, no písomne svoj názor vyjadriť nedokážu. Chýba im slovná zásoba, nevedia poskladať zmysluplné vety, písanie dlhšieho textu ich odrádza a vyčerpáva.

Štvrtý problém: žiak dáva „očakávané“ odpovede. Ak je z formulácie otázky zrejmé, akú odpoveď jej autor očakáva či aká odpoveď je spoločensky žiaduca, niektorí žiaci odpovedajú tak, aby sa javili lepšími než sú.

Piaty problém: žiak nemá motiváciu vyplniť dotazník poriadne. To, že niekto potrebuje dáta do výskumu nie je pre žiaka dostatočná motivácia na to, aby sa sústredil, zamýšľal a precízne formuloval svoje názory či postoje. Ak to chce mať čo najskôr za sebou, odpovede môžu mať veľmi malú výpovednú hodnotu.

Až budete najbližšie tvoriť nejaký dotazník, nepodceňte to. Správne sa pýtať je veľká veda. ■

► Vladimír BURJAN

Zostať či odísť?

Kandidatúra na riaditeľa školy prináša rôzne riziká – táto situácia nie je v našom školstve ojedinelá

Tento príbeh sa stal na istej základnej škole na strednom Slovensku. Pre zachovanie anonymity sú niektoré fakty pozmenené.

„Ku koncu minulého školského roka som sa rozhodol kandidovať na riaditeľa našej základnej školy. Myslím si totiž, že škola má veľký potenciál, ktorý súčasné vedenie nevyužíva. Išiel som do toho s podporou viacerých kolegyň a kolegov, pretože máme pocit, že škola potrebuje nábrať nový dych a že vedenie by už mala prevziať mladšia generácia. Okrem mňa sa do výberového konania prihlásila dlhoročná riaditeľka školy, ktorá je už takmer v dôchodkovom veku.

Vo výberovom konaní som neuspel – chýbali mi dva hlasy. Nebral som však túto prehru fatálne, keďže s riaditeľkou som mal vždy korektný vzťah. Začiatkom školského roka však nastali problémy. Ukázalo sa, že riaditeľka vnímala moju kandidatúru ako útok voči svojej osobe. Vyhybova sa mi, je ku mne nepríjemná a počas porád mi adresuje štiplavé poznámky.

Dostal som sa do situácie, kedy zvažujem, či na škole vôbec zostať, pretože atmosféra v zborovni je dosť nepríjemná. Sedia v nej totiž aj prívrženci súčasného vedenia. Odchod zo školy by však pre mňa nebol ľahký. Som triedny učiteľ skvelej triedy a mám tu viaceré výborné kolegyne a kolegov. V blízkosti navyše momentálne nie je voľné učiteľské miesto pre moju aprobáciu. Zvažujem teda aj odchod zo školstva do firemného sveta.“

Sme presvedčení, že k podobným situáciám dochádza na mnohých školách. Ako by mali postupovať neúspešní kandidáti a kandidátky na riaditeľa? A čo by ste poradili tomuto učiteľovi? Odísť alebo zostať?

Z odpovedí respondentov je zrejmé, že mnohí z nich sa už s podobnou situáciou stretli. Ich rady a odporúčania sa rozdelili do dvoch názorových skupín.

Prvú skupinu tvoria optimisticky naladení učitelia a učiteľky, ktorí kolegovi radia vydržať, zostať na škole kvôli deťom a počkať na ďalšiu kandidatúru na riaditeľa.

„Išla by som do veľmi otvoreného spoločného rozhovoru, v ktorom by som načrtla, že to nebol súboj mňa ako človeka s ňou ako človekom. Že mám ambície a som úplne ok s tým, že škola si vybrala ju, spomenula by som nejaké jej kvality, z ktorých som sa niečo naučila počas pôsobenia v škole a ocenila, že vždy sme mali korektné vzťahy. Pani riaditeľka môže mať pocit ohrozenia, ak je navyše vo funkcii už dlhšie a je staršia, môže mať aj strach, že príde o svoje postavenie a pocit užitočnosti. Citlivo, autenticky a otvorene. Ak má pán učiteľ skvelých žiakov a aj kolegyne vníma ako super, tak je to aj vizitka toho, že je na správnom mieste.“

Katka Makara

„Ťažko posudzovať na základe výpovede jednej strany. Čo by mal robiť neúspešný kandidát? To je určite absolútne individuálne. Podľa môjho názoru – ak ho učenie baví, má skvelých žiakov a s riadením školy to myslí naozaj profesionálne vážne, tak zostať, ďalej na sebe pracovať, byť ústretový, získať pre dobré veci kolegov aj rodičov a v ďalšom volebnom období kandidovať znova.“

Silvia Holečková

„Vydržať. Hlavne vtedy, ak to má pani riaditeľka do dôchodku „za pár“. Prípadne sa trpezlivo obzerať po mieste niekde inde. Raz tá šanca príde. A vytvoriť si svoj ostrov pozitívnej deviácie – mať okruh kolegov a priateľov, ktorých si človek váži, majú podobné hodnoty a názory a podržia v ťažkých chvíľach. PS: Tiež ma zo školy vypudili nekorektné vzťahy, tak napoly som odišla aj zo školstva – vlastná jazykovka – ale po rôznych peripetiách som späť v školstve, aj keď v inom kúte Slovenska než pôvodne. Konečne spokojná. Deti nás potrebujú všade.“

Anna Jančová

„Neúspešný kandidát neuspel. Vstupoval do rizika a jeho dôsledky by mal byť pripravený niesť. Vie, v akom priestore sa pohybuje, s akými ľuďmi, a tak má len dve možnosti. Zmieriť sa pokorne s výsledkom, prečítať si pozorne koncept svojho protikandidáta, ktorý prešiel a naplňať ho, lebo toto je cesta, ktorú si výberová komisia vybrala. Ak tento postup nechce akceptovať, nech odíde a nech umožní ostatným koncept naplňať. Bude to prospešné pre obe strany. Je naivné očakávať v prostredí slovenských škôl preferujúcich súťaženie, vyzdvihujúcich chyby, neúspechy a vylučujúcich inakosť, že sa tento jav neodráža aj v pedagogických kolektívoch. Pre školu a hlavne deti nie je nič horšie, ako keď sa kolektív učiteľov rozdelí na dva tábory a dvaja kohúti bojujú. Samozrejme, ak o výbere rozhoduje politické pozadie, kandidát asi vie, čo sa od neho očakáva.“

Miroslava Kiripolská

„Jednoznačne zostať a požiadať o rozhovor pani riaditeľku a priamo si vydiskutovať danú situáciu.“

Zuzana Foltánová

„Vydržať a úspech sa dostaví.“

Karol Korintuš

Druhá skupina respondentov nevidí iné východisko zo situácie ako odchod zo školy.

„Je to aj moja skúsenosť. Lenže ja som kvôli triede ostala dva roky. Tie decká mi jednoducho stáli za to! Tri roky som potom bola mimo školstva, vyvetrala som si hlavu a teraz som opäť druhý mesiac späť.“

Katarína Tošalová

„Bolo by načas ošetriť takéto situácie zákonom, ktorý by neúspešným kandidátom garantoval minimálne ročné nezmenené pracovné podmienky a presne by stanovil, čo možno považovať za neprimerané správanie zo

strany nového vedenia alebo kolegov. Aby sa ľudia vôbec neobávali kandidovať, lebo aj také sa v slovenskom školstve deje.“

Zuzana Jakušová

„Treba odísť. Moja vlastná skúsenosť. Ja som zotrvala kvôli super triede. Ale celý rok som bola šikanovaná. Podpísalo sa to na mojej psychike aj zdraví. Odídte – budete rozumnejší, ako som bola ja.“

Anka Čillíková

Ja som odišla, tiež som bola v takej situácii, nedali sa znášať narážky, sledovanie, hospitácie na 6. vyučovacej hodine. Necítila som sa dobre – jediným riešením bol odchod, ale s tým, že som mala už ďalšie miesto...

Daniela Chomová

Zaujímavé boli aj názory, že by túto situáciu mal ošetriť zákon.

„Máte správny názor, no dodám, že žiaden zákon vás neochráni pred nevhodným správaním nadriadeného. Treba len, aby ste boli silnou osobnosťou, ktorá kvôli deťom a kvôli láske ku svojej práci dokáže prekonať aj ataky, nevhodné poznámky a napádanie zo strany nadriadeného. Nie každý je taký silný, ale stojí to za prácu s deťmi. Ak ju milujeme.“

Anna Chlupíková

„Tento príbeh je takmer ako môj. Aj ja som z uvedenej motivácie kandidoval proti neperspektívnej riaditeľke v takmer dôchodkovom veku, ktorá školu položila na kolená. Samozrejme, od oznámenia mojej kandidatúry som bol stredobodom každej porady. Obrátili sa proti mne aj kolegovia, s ktorými som dobre vychádzal. Napriek tomu som sa nevzdal a kandidoval som. Prehral som voľby, ale vzťahy už boli narušené. Zostala riaditeľka bez potenciálu so psychopatickými črtami a bolševickými maniermi. Nikto mi po ich vytúženom víťazstve už nerobil zle. Vedel som, že aj riaditeľka kdesi vo zvyškoch jej racionálneho postoja chce, aby som zostal v škole. No ja som dal výpoveď dobrovoľne. Napriek veľkej podpore žiakov a rodičov. Avšak, mal som tam zostať, no vtedy ma takéto útoky zlomili a bál som sa, čo by mi mohli v budúcnosti vyviest. Dnes by som to možno spravil inak. No nezažil by som učenie na výške, krátkodobú nezamestnanosť či úspech vo voľbách riaditeľa základnej školy. Všetko sa deje tak, ako má.“

Ján Papuga

Slovenská škola očami fínskej študentky

Fínska výmenná študentka Terhi NURMINEN prezradila svoje dojmy z nášho vzdelávacieho systému

► Terézia MIČECHOVÁ, Gymnázium bilingválne, Žilina

► **Prečo si sa rozhodla pre štúdium na bilingválnom gymnázii? A prečo si si vybrala Slovensko?**

Prvýkrát to bola čistá náhoda – na našej škole bolo prvé stretnutie klubu mladých európskych lídrov a bolo nám ponúknutých niekoľko rôznych krajín, do ktorých sme mohli vycestovať. Slovensko bolo jednou z možností. Druhýkrát som sama vyslovene chcela ísť na Gymnázium bilingválne v Žiline. Vo Fínsku nemáme bilingválne školy, takže to bola pre mňa veľká príležitosť naučiť sa viac po francúzsky a vo voľnom čase po slovensky. Tiež som si všimla, že východná Európa je kultúrne dosť podobná Fínsku, takže je pre mňa ľahké tu fungovať. Nehovoriac o tom, že tu už mám nejakých priateľov.

► **Ako by si opísala naše gymnázium? Čo sa ti tu páči a čo naopak nie?**

Je to škola pre medzinárodne zmýšľajúcich ľudí, ktorí chcú „niečo extra“ už na strednej škole. Spoznávanie a študovanie úplne nového jazyka je úžasné a živá medzinárodná sieť tu vytvára také jedinečné prostredie, aké som ešte nikdy nikde nevidela. Tiež sa mi páči atmosféra, ktorú tu ľudia spoločne vytvárajú: nie je to len miesto, kam chodíte do školy, ale tiež miesto, kde sa hrajú divadelné predstavenia a organizujú MUN-y. (pozn. red. *Model United Nations* – modelové zasadnutie OSN v anglickom jazyku) Na stenách môžete vidieť projekty, ktoré študenti vytvorili, súťaže, ktoré vyhrali alebo dielo, ktoré trieda spoločne vytvorila a na ktorom spomenula meno každého spolužiaka, čo vytvára skvelý pocit spolupatričnosti. Oveľa ťažšie je odpovedať na to, čo sa mi nepáčilo, pretože som si vybrala hodiny, ktoré sa mi páčili a nemusela som písať testy. Ale niekedy som mala pocit, že kontrola domácich úloh trvala veľmi dlho, keď sme čítali všetko, vetu za vetou – som zvyknutá len vidieť správne odpovede premietané na tabuľu.

► **Fínsky vzdelávací systém je jedným z najlepších na svete. Bolo v tom našom niečo, čo ťa prekvapilo?**

Čo ma prekvapilo asi najviac boli vaše školské učebnice a ich nedostatok. Vo Fínsku niekoľko veľkých spoločností súťaží o tvorbu učebníc a online platforiem a učitelia na ich doplnenie používajú vlastné materiály. Samozrejme, na bilingválnej škole je to iné, ale myslím si, že vo všeobecnosti sú používané študijné materiály veľmi odlišné. To, čo robíte oveľa lepšie, je povzbudzovanie študentov k tomu, aby hovorili v jazykoch vyučovacích hodín. Väčšinu času z hodiny učiteľ hovoril v jazyku, v ktorom sme mali hodinu, zatiaľ čo vo Fínsku učiteľ hovorí fínsky možno polovicu času z hodiny, ak nie viac. Aj diskusia v rámci triedy je niečo, čo mi veľmi chýba. Posledná vec, ktorú by som chcela spomenúť, bol nedostatok podporných pracovníkov, čím mám na mysli školské zdravotné sestry, psychologov, špeciálnych pedagógov a študentských poradcov. Vo Fínsku má každá škola zdravotníčku a psychológa, za ktorým môžu žiaci počas dňa prísť a tiež máme špeciálneho pedagóga pre študentov, ktorí majú dyslexiu alebo iné problémy s učením. Študentskí poradcovia pracujú so všetkými študentmi – pomáhajú nám vybrať si predmety, ktoré budeme potrebovať pri výbere vysokej školy aj budúcej kariéry.

► **Aký je podľa teba najväčší rozdiel medzi školou vo Fínsku a na Slovensku?**

Samotný školský systém. Na fínskych stredných školách sa školský rok delí na 5 alebo 6 období a počas každého z nich sa učíme 5 – 7 predmetov. Na konci tohto obdobia je skúškový týždeň a potom tento cyklus začína odznova. Okrem toho si sami vytvárame rozvrhy (s pomocou študentského poradcu), takže sa môžeme rozhodnúť, kedy chceme určitý predmet mať a s kým. Jedna tretina predmetov je voliteľná, čo znamená, že si ich môžeme vybrať

Pozývame vás na 3. ročník odbornej konferencie

EDUMETRIA 2019

spoločné uvažovanie o hodnotení,
testovaní a meraní vo vzdelávaní

Štvrtok 7. 11. 2019

9:00 – 15:00

Bratislava, KC Družba

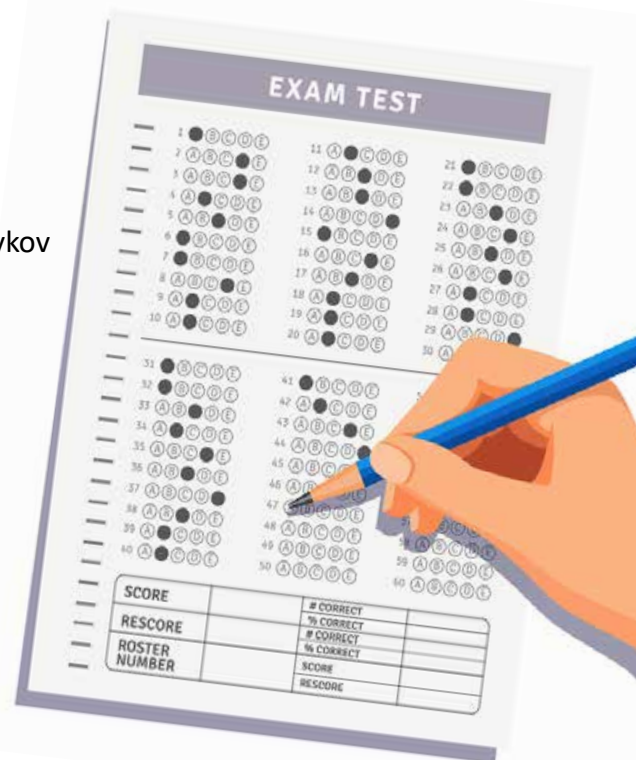

Dopoludňajšie plenárne vystúpenia

- ▶ **Vladimír BURJAN (EXAM testing)**
Najväčšie chyby, ktorých sa dopúšťame
pri hodnotení žiakov
- ▶ **Filip GALLEÉ, Zuzana WIRTZ (NÚCEM)**
Prvé výsledky výskumu učiteľov PIAAC on-line
- ▶ **Ľuba HABODÁSZOVÁ (IFP MF SR)**
Monitorujeme monitor – čo vieme zistiť
z výstupov z Testovania 9
- ▶ **Klaudia BEDNÁROVÁ (Jazyková škola the Bridge)**
Hodnotenie a testovanie vo vyučovaní cudzích jazykov
- ▶ **Zuzana BURJANOVÁ (SZŠ FELIX)**
Gradované písomky

Popoludňajšie programy

- ▶ **Vladimír BURJAN**
Chlapci sú z Marsu, dievčatá z Venuše.
Ako sa to prejavuje pri hodnotení žiakov?
- ▶ **Dagmar MŤOVSKÁ**
Ak chceme žiakov správne hodnotiť,
musíme im správne rozumieť
- ▶ **Zuzana BURJANOVÁ**
Sebahodnotenie žiakov

Bližšie informácie a prihlasovanie na www.edumetria.sk

Konferenciu organizuje spoločnosť **EXAM testing**, ktorá sa už 25 rokov venuje pedagogickým meraniam.

my sami a akokoľvek si ich kombinovať podľa toho, ako chceme. Flexibilita sa tiež týka aj absolvovania štúdia: aj keď väčšina našich študentov dokončí strednú školu v priebehu 3 rokov, niektorí to stihnú už za 2 a niektorí za 4 roky – dokonca sa dá maturovať aj na jeseň – po 2,5 alebo 3,5 rokoch štúdia. Na druhej strane sa fínske školy sústreďujú viac na štúdium a učenie, a tak máme omnoho menej súťaží, konferencií a podobne. Učenie v intenzívnych 6-týždňových obdobiach ponúka len veľmi málo možností na zažitie niečoho naozaj špeciálneho a už pár vymeškaných dní pre nás znamená, že nám chýba veľké množstvo informácií a učiva.

► **Veľa študentov sa bojí ísť do zahraničia na dlhšie obdobie. Čo by si poradila tým, ktorí nad výmenným pobytom váhajú?**

Myslím si, že počas strednej školy je naozaj najjednoduchšie vycestovať do zahraničia, pretože žijete v hostiteľskej rodine a nemusíte nad ničím rozmýšľať. Budete mať pri sebe ľudí, s ktorými budete tráviť čas od prvého dňa a získate viac kultúrnych skúseností. Stručne povedané: nikdy som nikoho nepočula ľutovať, že využil túto možnosť a že odišiel do zahraničia. Mnohí ľudia ľutujú práve to, že to odkladali až dovtedy, kým to už z pracovných alebo rodinných dôvodov nebolo možné. Ak sa necítite byť mimoriadne dobrodružný, zvážte pobyt v krajine, ktorá je vám nejakým spôsobom blízka alebo známa. Najmä, ak

tam už niekoho poznáte alebo poznáte jazyk, veci budú oveľa jednoduchšie a kultúrne rozdiely budú ľahšie zvládnuť. V západných krajinách sa nie je veľmi čoho báť, ak ide o zdravotnú starostlivosť alebo bezpečnosť a väčšinou sú problémy pomerne ľahko vyriešené, či už sa strážite v meste alebo sa vám nedajú otvoriť dvere (ako sa to stalo mne a musela som sa opýtať suseda na používanie kľúča). Pokiaľ ide o skutočné zahraničie, väčšine ľudí sa čnie za domovom a zažívajú kultúrny šok. Je to súčasť tejto skúsenosti a možnosť učiť sa. Urobte všetko pre to, aby ste sa prispôbili vášmu novému životu a nebudte príliš v kontakte s ľuďmi doma. Ak je váš vzťah s nimi skutočný a silný, vydrží to, nebojte sa. Výmena je, akoby ste si dali pauzu od svojho života a začali nový, takže je lepšie nebáť sa tomu, ale osvojiť si túto skúsenosť.

To, čo robíte oveľa lepšie, je povzbudzovanie študentov k tomu, aby hovorili v jazykoch vyučovacích hodín.

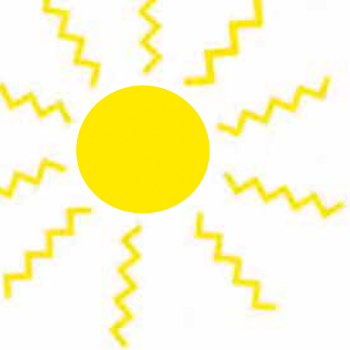
► **Aký je tvoj názor na dôležitosť takýchto mobilít? Aké výhody si si odniesla zo svojej výmeny?**

Nikdy by som si nemohla dovoliť výmenný pobyt na celý semester, takže tieto zážitky boli pre mňa niečím, čo sa dá zažiť raz za život. Určite som sa naučila veľa o interkultúrnej komunikácii a uvedomila som si, že aj v našich krajinách si príliš domýšľame pri pozorovaní správania druhých. A začala som sa inak pozeráť na veci, od politiky až po to, čo sa patrí a čo nie, čo tiež pomáha vytvárať si vlastný názor. Iní povedali, že som počas svojho pobytu v zahraničí dospela a cítim, že túto sebaistotu som nadobudla spôsobom, ktorý by som nikdy nezískala vo Fínsku. Byť schopná nadviazať trvalé priateľstvá a uspieť aj v neočakávaných situáciách je jednoducho neoceniteľné. Všetky nadobudnuté vedomosti a pocity mi pomohli stať sa osobou, ktorou som a priniesť si domov nové nápady.

► **Aký je najlepší zážitok zo Slovenska, na ktorý si spomínaš?**

Musím spomenúť dva! Prvým je Veľká Noc – na to, ako som bola obliata vodou a užívala si vaše zvyky, nikdy nezapudnem. Fíni sú vždy takí rezervovaní, keď niečo oslavujú (s výnimkou hokeja), takže bolo úžasné vidieť niečo iné. Druhá vec je písanie pracovných dokumentov v noci a robenie „hlúpostí“ v hotelovej izbe niekoho iného. Dokonca mám fotku, na ktorej mám na hlave šiltovku s nápisom „Make America Great Again“ (pozn. prekl.: heslo prezidentskej kampane Donalda Trumpa) – hotelová izba totiž patrila delegácii USA – čo mojich amerických priateľov trochu znechutilo. Vždy si budem strážiť tieto priateľstvá a magický pocit teplých jarných nocí, ktoré na severe nikdy mať nebudeme. ■

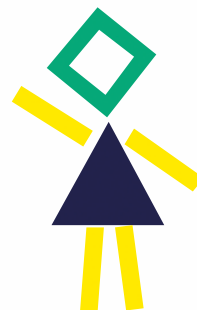

W

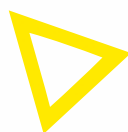
Wachumba

Školy v prírode

Lyžiarske kurzy

first moment zl'ava 10€

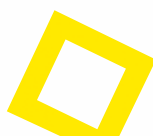
wachumba.eu

info@wachumba.eu

0917 687 555
0911 612 596

UNITY
RESPECT
WACHUMBA

Je jednotkár skutočne jednotkárom?

Dáta z testovaní KOMPARO opakovane ukazujú, že školská klasifikácia neodráža úroveň vedomostí žiakov

► Roman FARNBAUER, Lenka SEGIŇOVÁ, EXAM testing, Bratislava

Je známka na vysvedčení naozaj odrazom vedomostí, ktoré žiak v danom školskom roku z vyučovacieho predmetu nadobudol? Väčšina učiteľov zrejme počas svojej praxe zažije situáciu, keď zapochybujú, či žiaka pri výslednej klasifikácii ohodnotili primerane jeho vedomostiam. Rovnako sa stáva, že vedenie školy vníma rozdiely v prísnowosti klasifikácie u rôznych učiteľov učiacich ten istý predmet, no nevie posúdiť, či sú príčinou rozdielne vedomosti žiakov alebo rozdielne nastavený systém hodnotenia na strane učiteľov. V takýchto prípadoch by bolo užitočné mať akési objektívne meradlo, ktoré umožní posúdiť, či sú podobné pochybnosti opodstatnené. Mnoho učiteľov o tom nevie, ale skutočne existujú možnosti, ako overiť primeranosť klasifikácie.

Jednu ponúka napríklad testovanie KOMPARO. Primeranosť klasifikácie je totiž jedným z deviatich indikátorov, ktorým sa podrobne venuje analýza, ktorú od organizátorov dostáva každá zapojená škola. Spomenutý indikátor odráža mieru súladu medzi výsledkami žiakov v teste a známkami, ktoré mali žiaci z daného predmetu na po-

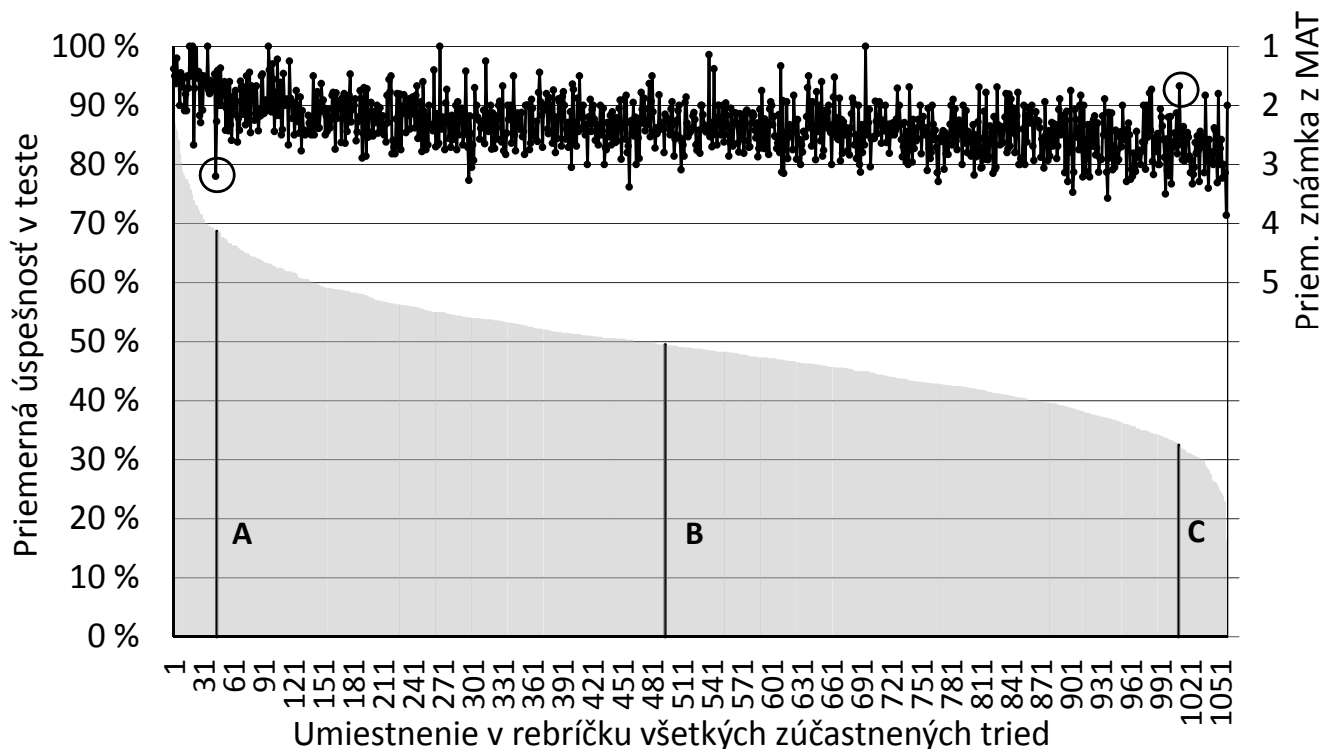
slednom vysvedčení. S pomocou dvoch pripojených grafov sa môžeme na príklade troch tried pozrieť na to, ako to funguje v praxi a aké zistenia vyplývajú z podobných výsledkov.

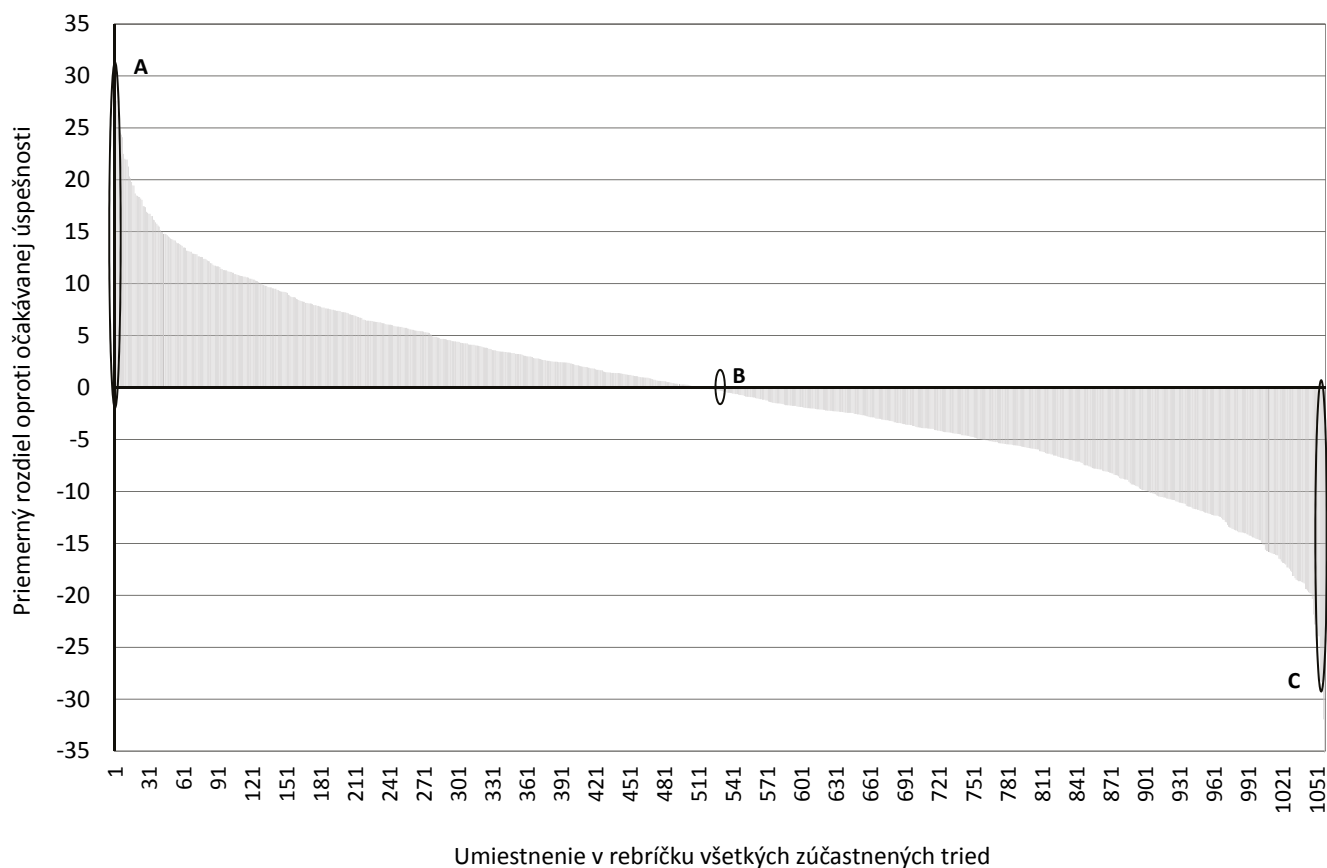
Graf dolu znázorňuje výsledky testovania z matematiky v 9. ročníku ZŠ, ktoré sa uskutočnilo v rámci celoslovenského testovania KOMPARO 9 na jeseň roku 2017. Každá

zúčastnená trieda je na grafe reprezentovaná jedným stĺpcom – priemernou úspešnosťou všetkých jej testovaných žiakov. Triedy sú zoradené zľava doprava podľa dosiahnutej priemernej úspešnosti. Úplne vľavo je trieda, ktorej žiaci dosiahli v teste najlepší výsledok, úplne vpravo je trieda, ktorej žiaci dosiahli najhorší priemerný vý-

sledok. Graf obsahuje pre každú triedu ešte aj ďalší údaj, a to priemernú známku všetkých testovaných žiakov triedy z matematiky na poslednom vysvedčení (t. j. na konci ôsmeho ročníka). Jej hodnota je vyznačená ako bod nad príslušným stĺpcom triedy. Jednotlivé body sú pre väčšiu prehľadnosť pospájané úsečkami, takže vytvárajú lomenú čiaru. Ak by bola interná (školská) klasifikácia žiakov

„Mnoho učiteľov o tom možno nevie, ale skutočne existujú možnosti, ako overiť primeranosť klasifikácie.“

nejakým spôsobom celoštátne koordinovaná a objektívne by odrážala úroveň matematických vedomostí žiakov, priemerné známky by mali postupne klesať úmerne tomu, ako sa zhoršuje priemerný výsledok žiakov v teste. Ako však vidno z grafu, v skutočnosti to tak nie je. Nejde pritom iba o nejakú jednorazovú anomáliu – tento fenomén pozorujeme pri každom jednom testovaní. Ukazuje, že interná klasifikácia nie je naprieč školami kalibrovaná, a preto ani nie je navzájom kompatibilná.

Pozrime sa bližšie na tri triedy 9. ročníka označené v grafe písmenami A, B a C:

- Žiaci z triedy A dosiahli v testovaní KOMPARO z matematiky priemernú úspešnosť 69,0 % a ich priemerná známka na poslednom vysvedčení bola 3,2.
- Žiaci z triedy B dosiahli v testovaní KOMPARO priemernú úspešnosť 49,5 % a ich priemerná známka na poslednom vysvedčení bola 2,3.
- Žiaci z triedy C dosiahli v testovaní KOMPARO priemernú úspešnosť 32,2 % a ich priemerná známka na poslednom vysvedčení bola 1,7.

Hoci školskú klasifikáciu ovplyvňujú aj iné faktory, ktoré sa pri vyhodnocovaní výsledkov testov neberú do úvahy, už na prvý pohľad sa hodnotenie na vysvedčení javí v porovnaní s dosiahnutými výsledkami v testovaní ako neprimerané.

Tento nesúlad potvrdzuje aj druhý graf. Organizátori testovania KOMPARO vypočítali na základe výsledkov všetkých testovaných žiakov tzv. *očakávanú úspešnosť žiaka so*

známkou 1, 2, 3, 4 a 5. Následne u každého žiaka podľa jeho známky určili rozdiel dosiahnutej a očakávanej úspešnosti. Tieto hodnoty sa spriemerovali pre jednotlivé triedy. Výsledky ukazujú, že približne u tretiny všetkých testovaných tried je tento rozdiel väčší ako 10 %. Ešte lepšie budeme problém vidieť na príklade troch rovnakých tried A, B, C, ktoré sme sledovali v predchádzajúcom grafe:

- V triede A je priemerný rozdiel +32,5 %, to znamená, že interná klasifikácia na danej škole je oveľa prísnejšia ako na ostatných školách.
- V triede C je priemerný rozdiel -28,2 %, to znamená, že interná klasifikácia na danej škole je výrazne benevolentnejšia ako na ostatných školách.
- Najideálnejšia situácia nastala v triede B, v ktorej známky na vysvedčení zodpovedajú výsledkom, ktoré žiaci dosiahli v testovaní.

Rozbor týchto dvoch grafov je dobrou ukážkou toho, že korelácia medzi známkami žiakov na vysvedčení a skutočnou úrovňou ich vedomostí je na celoslovenskej úrovni pomerne malá. Ukazuje sa, že interné hodnotenie je pomerne subjektívne. Je to však problém, ktorý nedokáže žiadna škola vyriešiť sama. Presnejšie, každá škola môže tento problém vyriešiť vo svojich podmienkach tým, že použije testovanie KOMPARO na kalibráciu hodnotenia svojich učiteľov. Avšak na systémovej úrovni je potrebné tento problém riešiť „zhora“. A pokiaľ má byť prospech žiakov na základnej škole relevantnou informáciou pre stredné školy, malo by sa k tomu pristúpiť čo najskôr. ■

Ako na prevenciu v škole

Plán prevencie je dôležitou súčasťou školy

► Peter LENGYEL, portál Edusmile.sk

Každá škola by mala mať rozpracovaný plán preventívnych aktivít na školský rok. Ak vám naozaj záleží na predchádzaní sociálno-patologickým javom u žiakov a na vytváraní bezpečného prostredia, mali by ste rešpektovať niekoľko zásad pri tvorbe plánu prevencie. Úspech prevencie totiž veľmi závisí od toho, ako sa k nej pristupuje.

01 Definujte oblasti

Ak máme niečomu predchádzať, musíme vedieť čomu. Vy-píšte si všetky dôležité oblasti, aby ste vedeli, ako ich roz-plánovať. Inšpirovať sa môžete nielen v POP-ke, ale tiež problémami, ktoré ste so žiakmi riešili. Dajte im určitú váhu a podľa toho tvorte aktivity. Prevencia nakazenia HIV vírusom je dôležitá, ale šikanovanie detí ohrozuje v oveľa vyššej miere. Ak vám žiaci nechodia poza školu, môžete sa viac zamerať na prevenciu obezity.

02 Nájdite správne spôsoby prevencie

Poznáme niekoľko spôsobov, ako pôsobiť preventívne. Nie každá metóda a forma je vhodná pre každú oblasť prevencie. Ak potrebujeme pôsobiť preventívne v jednoduchšej veci alebo spraviť informačnú kampaň, môžeme využiť masovejšie aktivity. Ak chceme u detí vytvoriť nejaké pozitívne vzorce správania, musíme s nimi budovať postoje. Výchovný koncert ako prevencia fajčenia pre 400 detí môže byť zaujímavý zážitok, avšak jeho dopad na dieťa je krátkodobý a slabý. Ak je však takýto koncert realizovaný ako upútavka k rozhovorom na triednickej hodine, v komunite alebo v rámci preventívneho dňa, môže zohrať dôležitú úlohu.

03 Zahrňte aktivity do vyučovania

Veľa učiteľov si pod pojmom preventívne aktivity predstavuje samostatné aktivity oddelené od vyučovania. Prevencia sa dá však robiť aj prostredníctvom školského poriadku, webstránky, bežných tém vyučovacích hodín, nástenkami, počas rodičovského združenia, cez výlet, exkurziu, počas branného, aj počas prestávok. A samozrejme dennodenným príkladom učiteľov.

04 Niečo robte vy, niečo nechajte odborníkovi

Primárnu prevenciu pri tvorbe postojov a pri informačných kampaniach môže zvládnuť každý učiteľ či výchovný poradca. Nebojte sa so žiakmi hovoriť cez vlastné príbehy, poznatky, cez skúsenosti vašich známych. Čím autentickjší rozhovor s deťmi vediete, tým viac si zapamätajú. Ak pridete do fázy, že vnímate nejakú problematiku ako náročnú, kontaktujte odborníka. Ide najmä o situácie, kde sa téma opiera o zákon, medicínske vedomosti, psychologické aspekty, špecifické kompetencie.

05 Mierte nielen na deti

Sú oblasti, kde je prevencia úspešnejšia oveľa viac, ak je smerovaná k dospelému ako k dieťaťu. Takou témou je napríklad prevencia násilia na deťoch (CAN syndróm). Je efektívnejšie preventívne podchytiť učiteľov, zamestnancov a rodičov v téme sexuálneho zneužívania a dosiahnuť ich zdravú všíímavosť a citlivosť na problematiku, ako otvárať u detí túto tému a opätovne traumatizovať tých, ktorí niečím podobným prechádzajú. Dokonca pri tejto téme vzniká fenomén, kedy sa aj deťom, ktoré prešli prevenciou „nerozsvieti kontrolka“, pretože ich ohrozujú najbližší, ktorých sa boja.

06 Pomôžte si preventívnymi dňami

Skúste raz či dvakrát za rok zrealizovať deň preventívnych aktivít. Požiadajte odborníkov z okolia, aby prišli do vašej školy s témami, na ktoré sa deti môžu podľa záujmu prihlásiť. Skupinová dynamika dokáže pri takýchto aktivitách urobiť dobrú službu. Okrem toho, že uvidíte, o ktorých témach deti najviac rozmýšľajú, dáte im aj možnosť vypočúť si alternatívne názory k rodičovským a učiteľským radám.

07 Viac diskutujte, menej poučujte

Časy, keď ste sa hrávali na dvore bez mobilu a v roztrhaných teplákoch, sú preč. Nostalgicky to žiakom dávať ako príklad nemá veľmi zmysel. Skúste s nimi pracovať v kontexte ich reality a načúvajte, ktoré sú ich témy a na čom im záleží. Aj keď ich hodnoty budú inde ako vaše, menej ich súďte a skôr im dávajte otázky, ktoré ich prinútiť o veciach premýšľať.

08 Vyvarujte sa strašeniu

Závislosť na marihuane po prvom jointe, rýchla smrť pri fajčení, väznenie za krádež jablka z lavice a ďalšie mýty a legendy môžu spôsobiť to, že budete deťom na smiech. Problém je totiž v tom, že akonáhle zistia, že to, čo vra-

víte, tak nie je, tak budú spochybňovať aj veci, v ktorých máte pravdu. Viac ako na vyvolanie strachu sa zamerajte na vyvolanie túžby u detí byť zdravý, slobodný a neobmedzovaný.

09 Používajte príklady s rozvahou

Príklady z reálneho života sú pre deti pútavé. Nerobte sudcov toho, ako kto dopadol a prečo, ale skúste deťom dávať otázky čo si o tom stave myslia. Bavte sa o dôsledkoch, o tom, kto problémom okrem hlavného aktéra trpí, čo znamená jeho problém pre budúcnosť, ako by sa cítili v spoločnosti človeka, ktorý sa správa rizikovo v akejkoľvek oblasti.

10 Uvedomte si svoju silu

Hovorí sa, že ak naše aktivity pomôžu čo len jednému, malo to zmysel. Pravdou ale je, že máme možnosť pomôcť obrovskému množstvu, ak to budeme robiť dobre. Odborníci sa zhodujú, že je časť detí, ktorá sa prirodzene nespráva rizikovo a nebude sa aj bez našej intervencie. Potom je skupina, ktorej môžete dať akékoľvek argumenty, aj tak bude vyhľadávať riziko a experimentovať „na hrane“. ■

VŠETKOVEDKO

Veľký súboj o najmúdrejšieho medzi najbystrejšími pre druhákov, tretíakov a štvrtákov na ZŠ

Dajte vašim žiakom šancu získať titul Všetkovedko

prihlasovanie do 25. októbra 2019

súťažíme 28. novembra 2019

www.vsetkovedko.sk

Štýlovo o štýloch

Ako preberať funkčné jazykové štýly zaujímavo?

► Erika BOŠEĽOVÁ, Cirkevné bilingválne gymnázium C. S. Lewisa, Bratislava

Ak sa pri preberaní témy funkčných jazykových štýlov (ďalej FJŠ) cítite akosi obohrato a neštýlovo, táto aktivita by mohla priniesť nový uhol pohľadu na definíciu FJŠ a porozumenie ich základných charakteristických znakov.

Na trhovisku

Variant A (cca 90 min.)

Práca priamo na hodine, náročnejšie na prípravu zo strany učiteľa.

Príprava triedy (krátko pred samotným začiatkom hodiny je vhodné zapojiť ochotných pomocníkov) – uprostred triedy sa vytvoria dve trhoviská (napr. spojené lavice):

Trhovisko 1 s rôznymi kusmi a typmi oblečenia a rôznymi typmi módných doplnkov – elegantná blúzka, roztrhané nohavice, pásikavé tričko, výstredná minisukňa – doplnky volíme tak, aby sme ich charakteristickými prvkami dokázali pokryť všetky jazykové štýly.

Trhovisko 2 s viacerými textovými pomôckami – rozvrh hodín, odkaz od mamy s nákupným zoznamom, SMS, encyklopédia, časopis, knižné spracovanie Rómea a Júlie, zbierka básní – texty volíme tak, aby reprezentovali viaceré útvary a žánre FJŠ.

Potom sa v priestore triedy vytvorí šesť pracovných kútikov pre šesť skupín žiakov (počet žiakov v skupine je podmienený počtom študentov vo vašej triede). Do každého kútika sa umiestni učebná textová pomôcka (učebnice alebo výtlačky textov, ktoré obsahujú prehľad znakov FJŠ). Na stole je tiež pripravená obálka, ktorá ukrýva názov jedného z FJŠ.

„Úloha pedagóga je počas celej činnosti facilitačná.“

Po vstupe žiakov do priestoru triedy prebehne krátka diskusia na tému štýl. Dôležité je zodpovedať otázky: *Čo si predstavujete pod pojmom štýl? V akých oblastiach bežného života sa stretávate s pojmom štýl? Ako dokázate identifikovať, že ide o nejaký štýl?* Môžeme predpokladať, že sa v procese diskusie (prípadne s istou facilitáciou) dopracujeme k hypotéze, že štýl rozoznáme vďaka istým spoločným charakteristickým prvkom, ktoré sú zámerne vybrané a usporadúvané do istého zmysluplného celku.

Aj obliekanie je istý druh štýlu

V tejto fáze je dobré premosťovať na tému obliekanie, pričom sa snažíme dospieť k záveru, že aj oblečenie si volíme s istým zámerom a tiež ho prispôbujeme spoločnosti, do ktorej s daným zámerom vstupujeme. Následne si (veľmi stručne) pripomenieme, v akých komunikačných sférach (prostrediach) sa stretávame s jednotlivými FJŠ a aké komunikačné zámery texty daných štýlov najčastejšie sledujú. Tu ukončíme prvú fázu diskusie a žiakov rozdelíme do šiestich pracovných skupín. Každá skupina sa odoberie do pracovného kútika, kde zistí, akému štýlu sa bude venovať. Skupinky vopred požiadame, aby sa o svojich štýloch vzájomne neinformovali.

ho kútika, kde zistí, akému štýlu sa bude venovať. Skupinky vopred požiadame, aby sa o svojich štýloch vzájomne neinformovali.

Zadanie úloh pre jednotlivé skupiny:

1. Rozhodnite, ktoré z ponúknutých kusov oblečenia a módných doplnkov (Trhovisko 1) najlepšie vystihujú charakteristické znaky štýlu, ktorý reprezentujete.
2. Rozhodnite, ktoré z ponúknutých textových pomôcok (Trhovisko 2) najlepšie vystihujú charakteristické znaky štýlu, ktorý reprezentujete.

KOMPARO

„Ak chce riaditeľ školy sledovať a porovnávať výsledky svojich žiakov v čase, je optimálne zapájať do testovania KOMPARO nielen ôsmakov a deviatakov, ale aj štvrtákov a šiestakov.“

KOMPARO prostredníctvom množstva dát a objektívnej spätnej väzby prezradí veľa o kvalite školy a jej trendoch vo vzdelávaní.

Dobrí riaditelia a učitelia vidia v KOMPARE nástroj, ktorý nastavuje objektívne a nezáujato zrkadlo ich práci.“

Roman Farnbauer
riaditeľ spoločnosti [EXAM testing](https://www.examtesting.sk)

www.komparo.sk

3. Spoločne vytvorte obhajobu, argumentáciu svojej voľby, pomôžte si výkladovým textom umiestneným na vašom pracovnom stole.

Prezentácia pred triedou:

Skupiny postupne predstavujú svoje módné zostavy (či už rozložením v priestore triedy, alebo oblečením niektorého zo spolužiakov), pričom svoj komentár vzťahujú na znaky FJŠ, ktoré jednotlivé kusy oblečenia reprezentujú – napríklad: *Zvolili sme kárované tričko, pretože predstavuje štruktúrovanosť textu.* Nezabudneme však na dôležité upozornenie – žiadna skupina ešte stále neprezrádza svoj štýl. Odhalenie prezentovaných štýlov je poslednou z úloh, ktoré skupina rieši spoločne.

V závere každá skupina odhalí svoj FJŠ a prezentuje textové ukážky, ktoré k danému štýlu priradila. Opäť krátko komentuje, ako (na základe akých znakov) k danému záveru dospela. *Poznámka:* Úloha pedagóga je počas celej činnosti predovšetkým facilitačná, poskytuje usmernenia v prípravnom procese obhajoby, rovnako vstupuje do obhajoby samotnej, kladie overovacie a usmerňujúce otázky, reguluje prípadné otázky a protiargumenty zo strany študentov.

Ukončenie aktivity a vytvorenie konektora na ďalšiu vyučovaciu hodinu:

Jednoduchou otázkou si overíme, či žiaci porozumeli, že štýl vzniká zámerným výberom a usporiadaním prvkov do celku, že každý FJŠ má svoje charakteristické črty, ktoré sú spojené s komunikačným zámerom a prostredím, no zároveň si ich dokážeme jednoducho vizualizovať, resp. analogicky pripodobniť sfére bežného života.

Vyzveme žiakov, aby si jednotlivé znaky a reprezentatívne útvary, žánre zaznamenali a zafixovali (podľa bežného spôsobu, ktorý v triede uplatňujete – napríklad vytvorením vlastných poznámok, tabuľky...) a ubezpečíme ich, že na nasledujúcej hodine poznatky aplikujeme v rámci práce s textmi rôznych FJŠ. *Poznámka:* Netreba zdôrazňovať, aká dôležitá bude práve nasledujúca hodina, ktorá umožní žiakom identifikovať jednotlivé znaky a porozumieť im už priamo v textovej rovine, pričom sa netreba báť siahnuť po textoch kratších a očividne reprezentujúcich daný FJŠ. Porozumenie bázy FJŠ výrazne uľahčuje prácu s porozumením, analýzou, ale aj vlastnou tvorbou textu rôzneho typu, zamerania či charakteru.

Variant B (cca 45 min.)

Učiteľ nepripravuje učebné pomôcky a pracovné kútky, každej pracovnej skupine vopred zadá FJŠ, ktorý bude skupina reprezentovať, v rámci vyučovacej hodiny prebehne len prezentácia znakov a textov, odhaľovanie štýlov a záverečná zhrňujúca diskusia. ■

Exkurzia v Poľsku očami žiačky

Začiatkom školského roka sme vycestovali k severným susedom. Navštívili sme Osvienčim. Slovensko si pripomína 9. september ako *Pamätný deň obetí holokaustu a rasového násillia*. V tento deň v roku 1941 bol prijatý Židovský kódex – protizidovská právna norma popierajúca základné práva značnej časti obyvateľstva. Tragédia holokaustu postihla na našom území 70 000 obetí.

Tragická aj očarujúca história Poľska

Už po prekročení brány s nápisom *Arbeit macht frei* som cítila napätie a pozorne som počúvala sprievodcu, ktorý nám priblížil históriu koncentračného tábora. Prechádzala som budovami a priestormi, kde ľudia žili v tých najhorších podmienkach. Nechápala som, ako tento tábor mohol tak dlho fungovať bez povšimnutia okolia. Ľudia, ktorí robili manuálnu prácu vonku, mali minimálnu šancu prežiť. V priemere sa dožívali tri týždne a niektorí išli rovno po príchode do tábora do plynu. Boli aj takí, ktorí mali šťastie a prežili dva roky. Židia boli rozdelení do skupín mužov, žien, detí. Väčšinou sa matky so svojimi deťmi už nikdy nestretli. Hygienické podmienky boli neľudské. Svoje potreby mohli vykonať len dvakrát denne v určitom čase a všetci na to mali len dve minúty. Mnohí

to vôbec nestihli. Vykonanie potreby mimo vyhradených priestorov bolo smrteľné.

Po ukončení vojny a oslobodení Židov, ktorým sa podarilo prežiť, sa z tohto miesta stalo múzeum. Tábor bol zapísaný v roku 1979 do svetového dedičstva UNESCO.

Druhý deň sme navštívili Krakov, druhé najväčšie mesto Poľska. Vyniká kráľovským zámkom Wawel, nádhernými kostolmi, historickými budovami. Navštívili sme aj židovskú synagógu, prechádzali sme sa židovskými uličkami. Najviac ma zaujala ulička umelcov pri Floriánskej bráne – obrazy maliarov zobrazovali nádherné miesta Krakowa.

Tretí deň bola naším cieľom solná baňa Wieliczka. Pomaly sme zostupovali 800 schodov do podzemia. Zostúpili sme až do hĺbky 135 m. Preskúmali sme mnohé šachty a miestnosti plné soli, do ktorých boli vytesané sochy, kaplnky, obrazy. Celková dĺžka chodieb je viac než 300 km, my sme prešli iba 3,5. Pri zostupovaní sme mali možnosť vidieť stroje, pomocou ktorých pracovali okrem ľudí aj kone. Kone nebolo možné denodenne vyťahovať z podzemia a preto tam žili aj niekoľko rokov. Úvod nového školského roka sa mi vďaka exkurzii páčil. Bol poučný a objavný. ■

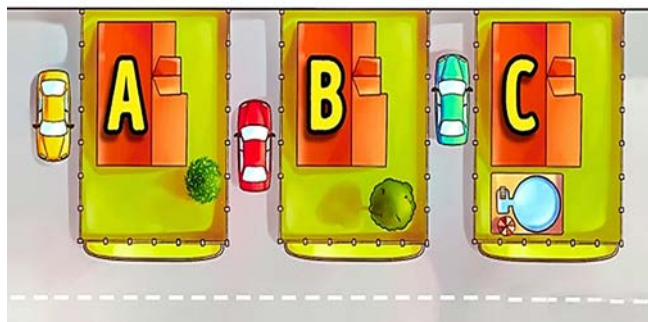
► Nina ŠUJANOVÁ, II.B, OA, Prievidza

Máte v triede špekulantov, ktorí vás neustále bombardujú otázkami? Nasledujúce otázky by ich mohli aspoň na chvíľu zabaviť.

358 Kde býva zlodej?

Na internete kolovala svojho času takáto logická hádanka: V ktorom z troch domov na obrázku býva zlodej? Viete to zistiť?

PLOT

359 Výstupky na klávesnici

Keď sa lepšie pozriete na ktorúkoľvek bežnú počítačovú klávesnicu, na dvoch klávesoch zbadáte malé podlhovasté výstupky (vyzerajú ako vypuklé čiarky). Na obrázku ich vidno pri písmenách F a J. A nie je to náhoda: vždy sú pri písmenách F a J. Viete, aký je ich význam?

360 Pravidlá pána Nerozhodného

Pán Nerozhodný sa nerád rozhoduje. Preto si pre mnohé situácie stanovil presné pravidlá, ktoré „rozhodujú za neho“. Má napríklad pevný postup pre rozhodovanie, ktoré ovocie si kúpi. Včera sa chystal do obchodníka, v ktorom podľa jeho informácií mali iba dva druhy ovocia: jablká po 1,40 €/kg a hrušky po 1,80 €/kg. Podľa svojho pravidla mal pán Nerozhodný kúpiť jablká. Keď však prišiel do obchodu, zistil, že majú ešte aj hrozno za 3,20 €/kg. Za tejto situácie jeho pravidlo určovalo, že má kúpiť hrušky. Nájdite pravidlo, ktoré vedie k takémuto postupu.

Odpovede a komentáre nájdete na strane 24.

Celoslovenská vedomostná súťaž
pre žiakov 5. - 9. ročníka ZŠ
a žiakov stredných škôl

Dve témy, dva dôvody
zažiť. Umožnite žiakom
dokázať, že sú Experti

prihlasovanie do
25. októbra 2019

súťažíme
28. novembra 2019

www.sutazexpert.sk

10. septembra 2019 sa konalo prvé medzinárodné finále Ekonomickej olympiády v Českej národnej banke v Prahe. Slovensko výborne reprezentovali piati študenti, z ktorých dvaja obsadili prvé dve medailové priečky. Stredoškóľáci jednoznačne ukázali, že napriek správam o slabej finančnej gramotnosti Slovákov tu žijú výnimočne nadaní mladí ekonómovia, ktorí sa nestratia ani v medzinárodnom porovnaní.

V národných súťažiach sa na Slovensku, v Česku a Maďarsku zúčastnilo tento rok viac ako 20 000 stredoškóľákov, no len 15 finalistov si zmeralo vedomosti v priamom porovnaní. Súťažiacich čakal písomný test, v ktorom muse-

Ekonomická olympiáda

li ukázať schopnosť argumentovať, analyticky myslieť a zdôvodniť svoje závery. Potom už nasledovalo ústne kolo súťaže, v ktorom svoje vedomosti obhajovali pred odbornou porotou. Testovanie prebiehalo v anglickom jazyku, s ktorým však súťažiaci stredoškóľáci nemali žiadny problém.

Po záverečnom vyhodnotení porota určila výsledné poradie. Víťazom prvého medzinárodného kola Ekonomickej olympiády sa stal Jakub Kučerák, čerstvý absolvent Gymnázia Jura Hronca v Bratislave. Striebornú priečku obsadil Šimon Pekár z Bilingválneho gymnázia Milana Hodžu v Sučanoch, ktorý je zároveň víťazom celoslovenského finále olympiády. Tretie miesto ostalo v Česku a vybojoval si ho Jan Pytela, absolvent z Gymnázia Matyáše Lercha v Brne. „Otázky v olympiáde boli veľmi dobre štruktúrované, boli zamerané na argumentáciu a na problémy v reálnom svete. Pre každého, kto je v bežnom školskom systéme, je Ekonomická olympiáda veľký krok vpred v tom, ako ho naučí myslieť a ako ho pripraví do reálneho života,“ zhodnotil víťaz Jakub Kučerák. Registrácia do nového ročníka Ekonomickej olympiády je už otvorená, školy sa môžu prihlásiť na: www.ekonomickaolympiada.sk.

► Monika BUDZÁK,
riaditeľka Ekonomickej olympiády, INESS

Na 15. ročník Indicia Roadshow sú pozvaní hlavne tí, ktorí vedú žiakov k schopnosti pýtať sa, bádať, skúmať, premýšľať a objavovať. Program bude organizovaný v dvoch blokoch. Aj tento rok v prvom bloku priňášajú organizátori inšpirácie ku konkrétnym zmenám v živote školy. Prezentácie budú spoločné pre všetkých. V druhom bloku si každý bude môcť vybrať vzdelávaciu oblasť, ktorá ho najviac zaujíma. V každej sekcii budete mať možnosť vyskúšať si, aké zmeny do vyučovania priňášajú projekty Indicie.

Pre tých, ktorí už s Indiciou spolupracujú, ponúkajú organizátori priestor na vzájomnú výmenu skúseností. Účasť

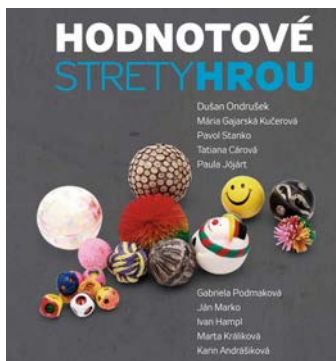
15 rokov s Roadshow

je bezplatná, ale treba sa včas prihlásiť na www.indiciaroadshow.sk/mesta-datумы-prihlasky kvôli počtu účastníkov v jednotlivých sekciách. Uzávierka prihlášok pre všetky mestá okrem Bratislavy je 13.10.2019, pre Bratislavu 15.10.2019.

► Indicia, n.o., Bratislava

⇒ Hodnotové strety hrou

Ako môže vyzerat' spolužitie jednotlivcov a skupín v spoločnosti, ak zastávame iné hodnoty? Ako sa vyrovnat' s menšinovými názormi, s odlišnosťou, inakosťou? Ako pristupovať k ostatným, ak je rôznorodosť stále väčšia a priestor na tradičnú komunikáciu tvárou v tvár, akoby sa zmenšoval? Dnešná spoločnosť aj škola stojí pred výzvou, na ktorú musí reagovať. Pomôcť vám v tom môže aj príručka *Hodnotové strety hrou*, ktorú si môžete

[stiahnuť na stránke organizácie PDCS](#). Okrem hier a aktivít, ktoré pokrývajú témy, ako sú hodnoty spravodlivosti, osobnostný vývin, rozvoj empatie, hodnoty demokracie či tolerance a vyžadujú celú vyučovaciu hodinu, obsahuje príručka aj množstvo námetov na hravé energizéry, „icebreakery“ a rýchle kritické otázky, ktoré využijete na triednických hodinách, ranných kruhoch alebo kedykoľvek, keď chcete žiakov prekvapiť, zaujať a zároveň naštartovať k mysleniu.

⇒ Zábavný zemepis

Hľadáte niečo na oživenie geografie? Hodiť sa vám môže nová webstránka [geograf.in](#). Jej autorom je Andrej Probst, ktorý stojí aj za projektmi [matika.in](#), [zlatka.in](#), [gramar.in](#) a [trainbra.in](#), ktorým sme sa už v Surfuje s nami venovali. Nájdete tu množstvo krátkych cvičení pre všetky učivá regionálnej geografie (kategoriizované po svetadieloch) na rôzne témy. Ich výhodou je, že nemajú len podobu klasických vedomostných testov – výber správnej odpovede zo štyroch možností – ale využívajú aj prvky gamifikácie. Žiaci si tak môžu precvičovať učivo prostredníctvom rôznych hier, spájačiek a slepých máp. Stránka je ešte stále vo výstavbe a ďalšie cvičenia budú pribúdať. Autor je otvorený spätnej väzbe a akýmkoľvek pripomienkam, návrhom a tipom, ktoré by pomohli spraviť obsah stránky kvalitnejším a pre žiakov zaujímavejším.

⇒ Ako učiť o klimatickej zmene

Klimatická zmena sa stala aj vďaka švédskej aktivistke Greta Thunberg skutočne horúcou témou nielen vo vedeckej obci a odborných publikáciách, ale aj v bežných médiách a medzi mladými ľuďmi. Ako sa o tejto komplikovanej a ak-

tuálnej téme rozprávať so žiakmi, aké zdroje využiť a kde sa inšpirovať vzdelávacími aktivitami? Skúste to s českou stránkou [Učitelé za klima](#) na Facebooku. Pravidelne tam nájdete odkazy na zaujímavé články, videá a nápady uč-

telov, ktoré vám pomôžu uchopiť tému vecne a zaujímavo. Určite odporúčam aj dokumentárny film [Horká planeta](#) v archíve ČT, otitulkované video [10 najčastejších mýtov o klimatickej zmene](#) v InVivo magazíne, špecializovaný web so stále novými článkami [klimatickazmena.sme.sk](#) alebo [faktaoklimatu.cz](#). Výborným úvodom do témy je aj nový film legendárneho britského prírodovedca Davida Attenborougha s názvom Klimatická zmena – Fakty. S titulkami je možné ho [stiahnuť na tomto odkaze](#).

⇒ Populárno-náučné dejiny

Máte v triede nadšencov pre históriu alebo si len chcete doplniť vedomosti a nemáte práve chuť na siahodlhé historické traktáty? Vypočujte si populárno-náučný podcast [Dejiny denníka SME](#) a časopisu [Historická revue](#), ktorého nová časť vychádza vždy každú nedeľu. Samozrejme, okrem audia môžete ostať verný aj písanému slovu a zahľbiť sa do článkov v [Historickej revue](#) alebo na [Historywebe](#). Som presvedčený, že vo všetkých spomenutých prípadoch ide o materiál, ktorý je možné využiť priamo v škole, pri domácej príprave žiakov alebo ako podklad pre projektové zadania.

⇒ Debata ako kľúč k úspechu

Asi budete súhlasiť, že škola by mala rozvíjať aj kritické myslenie, schopnosť argumentácie a vzájomnú kultivovanú diskusiu s vecným obsahom a bez argumentačných faulov. Aby sme to mohli v žiakoch rozvíjať, nezaobídeme sa bez debaty. Ako viesť diskusie, námety na praktické cvičenia, zásady a dobré rady, to všetko nájdete v sérii metodických príručiek od Slovenskej debatnej asociácie. Na [stiahnutie sú dostupné na tejto adrese](#). ■

2. vydanie

► Peter FARÁRIK

Najťažšia profesia na svete

Slovenčina je najťažší jazyk na svete. Prečítal som si to ešte raz, aby som mal istotu. Vážne to na tej stránke písali. Chvilu som si to v hlave skladal. To je vlastne vysvetlenie, prečo Slováci majú taký ťažký život. Obrovské množstvo energie vynaložíme, aby sme zvládli najťažší jazyk na svete a potom nám neostáva veľa síl na nič iné. Nemohol som vydržať a hneď som to utekal do zborovne oznámiť ostatným, aby sa potešili aj oni. „Slovenčina je ťažšia ako čínština?“ zarýpala ruštinárka. Tento nečakaný útok ma zabolal, sme predsa na jednej lodi, ak je ťažká slovenčina, musí byť aj ruština a ona takto? „To len tebe sa zdá slovenčina jednoduchá, no ak by sa ju mal učiť Číňan, to by si videla, aké by to mal ťažké!“ Pozrel som sa na ňu príkrym pohľadom, ktorý si šetrím pre provokujúcich žiakov. „Takže ty tvrdíš, že by si sa dokázal ľahko naučiť po čínsky?“ V hlave som narychlo vyhodnocoval všetky možnosti, ktoré vyplynú z toho, ak poviem áno. Isto sa ma bude snažiť dotlačiť do toho, aby som sa čínštinu začal učiť. Táto predstava sa mi nepozdávala. Už som sa predsa naučil najťažší jazyk sveta a teraz druhý? „Ja hovorím, že by som sa po čínsky naučil rýchlejšie ako Číňan po slovensky.“ Po tejto odpovedi som si spokojne vydýchol, Číňana na porovnanie Bartošková v dosahu nemá žiadneho, nemusím sa báť. Potom som si spomenul na vietnamské obchody po celom meste a na chrbte som pocítil ľadový chlad. Bartošková ochotne použije na porovnanie aj Vietnamca. A ja, aby som ubránil česť slovenčiny, sa budem musieť učiť vietnamčinu. „Učiteľia vraj ľahko uveria dezinformáciám,“ ozvala sa zlomyseľne občianárka. „Podľa akéhosi prieskumu by sme vraj odporúčali žiakom Hlavné správy.“ „Správy si predsa musíme pozrieť, aby sme mali prehľad o svete,“ musel som uviesť veci na správnu mieru. „Ak sa nebudeme zaujímať o svet okolo nás, skončíme ako naši žiaci. Chcel by som vidieť tých výskumníkov, čo čosi také vypus-

tili z úst, každý si s radosťou kopne do učiteľa. Pohoršovať sa nad našimi prázdninami sa im už zunovalo, tak si našli niečo nové. Keby radšej šírili po svete informáciu o tom, že náš jazyk je najťažší na svete!“

Keďže novinári toho schopní nie sú, rozhodol som sa šíriť novinu po našej škole osobne. Žiakom sa to páčilo, veľa sa pýtali, prakticky celú hodinu, takže sme na záver smutne konštatovali, že nové učivo sme prebrať nestihli. Kedy však zažijeme takú radosť, ako keď predbehneme maďarčinu, ktorá je až na druhom mieste? Našiel som v rebríčku aj čínštinu, je až ôsma, škoda, že som to nevedel, keď som bojoval s ruštinárkou. Navyše tá jej ruština sa medzi desiatkou najťažších jazykov ani neobjavila.

S Lapšanským bol však problém, ťukal si ako d'ateľ do mobilu, aj keď som mu práve oznamoval senzačnú správu. Neviem, čo z tých detí vyrastie, no Lapšanského raz zhltnie obrazovka vlastného mobilu a potom si hlasno odgrgne. Štúr za neho bojoval, aby mal takýto svetovo ťažký jazyk a on ho przní správami bez diakritiky! Ešte aj vo chvíli, keď som pred celou triedou hovoril o svojich obavách o jeho budúcnosť, si hladkal svojho miláčika, akoby sme si na začiatku roka nečítali školský poriadok. „A pozeráš ty vôbec hlavné správy?“ rozhodol som sa na neho pedagogicky zapôsobiť, veď štát ma za to platí. „Nesledujem a škrťám si zo zoznamu všetkých, ktorí odtiaľ šerujú.“ Už zase sa tvári ako majster sveta – ako len neznášam ľudí, ktorí sú presvedčení o svojej neomylnosti! Pred tvár mi strká svoj mobil. „To s tými jazykmi je hoax, tu je vysvetľujúci list zo Savky. To vám nevadili tie gramatické chyby, čo tam boli? Slovenčina je vraj najľahší slovanský jazyk.“

Našťastie zazvonilo, vôbec neviem, ako sa mi podarilo dostať sa z triedy. ■

► Marián KIČINKO

V tajničke nájdete vtipný výrok.

Akan, asot, pus	postavili sa	okul	ponúka	skat, toko, VGA	MPZ áut Peru	ženské meno	značka tónu	hriadeľ	píchať (expr.)		zväz, po česky	zápalový hnis (lek.)	omilostil	určený na mimo- riadnu príležitosť
nie dnu				služa šľachticov predložka						zachráň (hovor.)				
1 / 1 2 / 5										socialistic. večerná univerzita kosil				
šplhavý africký vták					to, po angl. ženské meno			1 / 3 2 / 4						
čistidlo na vane				zn. vysá- vačov tvoje, po česky			jedenkrát zvýšený tón D					elektrón- volt (zn.) tvrdá hud. stupnica		
popovok			temrava lovkyňa perál				poskytol nie je (bás.)				Deep Spa- ce Network hmla na horách			
mesto na Považí						cverna lepková hmota				citová väzba zmluva				
	ženské meno	hlas kozy zotrvačník. kompas			slovenská CIA konto				grécky ostrov fatranský končiar					
značka video rozhrania				včeliny odober			pohrebná hostina oslavná báseň					EČV okr. Vranov n/Topľou		
svetelný rok (angl. skr.)			1 / 4 2 / 2									Air Natura (skr.) znovu		
argón (zn.)			predložka lesklý náter			šachová remíza severské zvierat					nedobrý bočná strana			
akčný rádius lietadla					hlť, po česky dojčí					hovorový súhlas nemecký urč. člen			papagáj s cho- cholcom	nepod- písaný list
naše knižné vydava- teľstvo					časť tváre vidina				foršňa ruský malíar					
súper				Nemec nemecká kartová hra			klepetnáč piesočný presyp					ozn. rus. lietadiel plošná miera		
EČV okr. Liptovský Mikuláš			poloha tela domácke m. meno			hrôza				jap. jazero i sopka film. mimo- zemšťan	sťa podmienk. spojka			
2 / 1						United Press Európ. komisia								
chyba					1 / 2 2 / 3									
staro- grécky zhýralec					rastlina podobná bodliaku						prísada do koláčov			

Prípravil: Slovenský zväz hádankárov a krížovkárov, www.szhk.sk

Autor: J. Laco

Správne znenie tajničky uverejníme v čísle DŠ 11-05.

Tajnička z čísla DŠ 11-01:

„Mali by sme si konečne prestať myslieť, že všetky deti sa potrebujú učiť to isté.“ (Roger Schank)

358 Kde býva zlodej?

Podľa autorov hádanky býva zlodej v dome A. Dôvodom má byť auto, ktoré je otočené smerom do ulice tak, aby sa s ním dalo v prípade potreby rýchlo utiecť. (Druhé dve autá by museli na ulicu pomaly vycúvať.)

Akceptujeme autorské riešenie, ale zdá sa nám, že je možná aj iná úvaha: zlodej by mohol bývať aj v dome C, pretože je to jediný dom, ktorý má bazén. Zlodej si ho možno nechal vybudovať za nakradnuté peniaze.

PLOT

nej polohe. Na klávese F by mal byť ukazovák ľavej ruky a na klávese J ukazovák pravej ruky. Ďalšie prsty ľavej ruky (okrem palca) by mali byť vedľa seba na klávesoch D, S a A. Prsty pravej ruky (okrem palca) by mali spočívať na klávesoch K, L a ô (;).

359 Výstupky na klávesnici

Výstupky na klávesoch F a J majú pomôcť tým, ktorí píšú všetkými desiatimi prstami, aby mali stále (aj bez pohľadu na klávesnicu) pod kontrolou, že majú ruky v tzv. základ-

360 Pravidlá pána Nerozhodného

Jedno z možných pravidiel môže napríklad spočívať v tom, že pán Nerozhodný vždy kupuje druhé najdrahšie ovocie.

Lyžiarske zájazdy - Plavecké kurzy - Poznávacie zájazdy - Školské výlety

2019/2020

ŠKOLY

V PRÍRODE

ZĽAVA
za skorý nákup
-10€
do 30.10.2019

V živote sú dôležitejšie veci ako zvyšovanie jeho rýchlosti.

JOHN GALSWORTHY

Smer je dôležitejší ako rýchlosť.

WILL SMITH

Ak chcete postupovať rýchlo, bežte sami. Ak chcete dôjsť ďaleko, bežte s niekým.

AFRICKÉ PRÍSLOVIE

Svet za bránami škôl sa mení štyri až päťkrát rýchlejšie ako svet vnútri škôl.

WILLARD R. DAGGETT

Keď rýchlosť zmien mimo organizácie prevýši rýchlosť zmien vo vnútri organizácie, koniec je v dohľade.

JACK WELCH

Ak sa vám zdá, že všetko máte pod kontrolou, nejdete dostatočne rýchlo.

MARIO ANDRETTI

Cesta k úspechu je zvyčajne pomalá, ale tým, že sa vzdáme, ju nezrýchlime.

Rýchlosť šéfa je rýchlosťou tímu.

LEE IACocca

Než začneme, je potrebná rozvaha. Akonáhle sme si veci uvážili, treba konať rýchlo.

CRISPUS CAIUS SALLUSTIUS

Je omylom myslieť si, že pohybovať sa rýchlo znamená niekam naozaj ísť.

STEVE GOODIER

Jediná vec, pre ktorú strácam trpezlivosť, sú hodinky – ich ručičky sa točia príliš rýchlo.

THOMAS ALVA EDISON

Doba sa mení tak rýchlo, že životné skúsenosti starších ľudí začínajú byť na obtiaž.

VÁCLAV BĚLOHRADSKÝ

Cestovanie sa stáva nudným priamoúmerne k jeho rýchlosti.

JOHN RUSKIN

V Amerike sa jazdí pomaly veľkými autami po širokých cestách. V Európe sa jazdí rýchlo malými autami po úzkych cestách.

JAN TRÍSKA

Ročník XI, číslo 03 október 2019

Vychádza v elektronickej podobe (ako PDF) dvakrát mesačne, 20 x ročne (okrem júla a augusta)

Toto číslo vyšlo 2. októbra 2019

Evidenčné číslo MK SR: 3814/09
ISSN 1338-8444

Redakcia

RNDr. Vladimír Burjan (šéfredaktor)
burjan@dobraskola.sk

Mgr. Barbora Babicová (redaktorka)
babicova@dobraskola.sk

Mgr. Martina Sondej (redaktorka)
sondej@dobraskola.sk

Mgr. Alena Bastlová (agenda)
bastlova@dobraskola.sk

Peter Ertl (web + grafika)
ertl@ecg.sk

Kontakty

redakcia@dobraskola.sk
inzercia@dobraskola.sk
Tel.: 02 / 63 81 26 89

Web

www.dobraskola.sk

Facebook

www.facebook.com/casopisdobraskola

Vydavateľ

Nezisková organizácia DOBRÁ ŠKOLA
Vranovská 6
851 01 Bratislava 5
IČO: 50 099 051, DIČ: 2120175948

Adresa redakcie

Vranovská 6, 851 01 Bratislava 5

Príspevky nemusia nutne vyjadrovať názor redakcie. Za obsah textov a fotografií zodpovedajú autori, za obsah a pravdivosť inzerátov zodpovedajú ich zadávatelia. Vydavateľ si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Fotografie bez uvedeného zdroja sú z fotobanky www.bigstockphoto.com.

© Nezisková organizácia DOBRÁ ŠKOLA, 2019. Všetky práva vyhradené. Akékoľvek šírenie alebo rozmnožovanie uverejnených textov a fotografií je možné iba s výslovným písomným súhlasom vydavateľa.

Chcete čítať DOBRÚ ŠKOLU pravidelne?

Od januára 2019 sa môže ktokoľvek zaregistrovať na odber nášho časopisu v digitálnej podobe (ako PDF) **bezplatne**, prípadne **za dobrovoľné predplatné**.

Stačí na stránke www.dobraskola.sk vyplniť krátky registračný formulár a prípadne uhradiť dobrovoľné predplatné vo výške, ktorú si sami určíte (nie je povinné).

Po zaregistrovaní budete od nás dostávať každé dva týždne mailom upozornenie, že vyšlo nové číslo DOBREJ ŠKOLY. Kliknete na uvedený link a stiahnete si časopis ako PDF. Dobré, nie?

PRÍLOHA ČASOPISU

DOBRÁŠKOLA

Správa
Slovenskej komory učiteľov
o spoločenskom a ekonomickom postavení
pedagógov v regionálnom školstve

október 2019

Správa Slovenskej komory učiteľov o spoločenskom a ekonomickom postavení pedagógov v regionálnom školstve

1. Zvyšovanie plátov pedagógov v zásade len kopíruje rast priemernej mzdy v národnom hospodárstve (NH).

Doterajšie Zvyšovanie plátov pedagógov nezvýšilo atraktivitu učiteľského povolania, keďže dostatočne nereflektuje situáciu na trhu práce a neodráža rast životných nákladov a spotrebiteľských cien v uplynulom období. Po septembrovom zvýšení taríf začínajúcich učiteľov v regionálnom školstve o 9,5% je ich nástupný plat 831 €, no pracovníkov prevádzky obchodu na pozícii predavač – pokladník je napr. 930 €, alebo 963 €. Zatiaľ čo pokladník v hypermarkete má garantovaný zmluvný nárast mzdy prvé štyri roky o 10,7 %, pedagógovi stúpne tabuľkový plat za rovnaké obdobie len o 1 %. Ak ministerka Lubyová hovorí o 36 percentnom náraste plátov začínajúcich učiteľov za posledné tri roky a tri mesiace, tak diskontný reťazec zvýšil za necelého 2,5 roka platy o viac ako 35%. Za posledný polrok navýšil nástupnú mzdu o 28%. Keď porovnáme medziročný nárast priemernej mzdy medzi rokom 2015 a 2018, tak u pedagógov je to 161 eur a v národnom hospodárstve je to 130 eur, čo je len 31 eur rozdiel. Reálna mzda zohľadňujúca zmeny životných nákladov rástla pedagógom v regionálnom školstve v rokoch 2016 - 2018 o 6%, 5,2% a 1,4%. V celom národnom hospodárstve za to isté obdobie o 3,8%, 3,2% a 3,6%. To, že sa naozaj nejedná o víťazstvo mzdových „pretekov“ dokazuje aj fakt, že za predchádzajúcej vlády v rokoch 2013 až 2015 rástla reálna mzda pedagógom o 5,1%, 6,9% a 5,3%, čo je o niečo výraznejšie ako v tomto volebnom období. Ani v roku 2019, keď sa tarifa pedagógov zvýšila o 10%, sa zrejme ich mzda výraznejšie nevzdiali od priemeru v NH, keďže ten zaznamenal najvyšší medziročný rast priemernej mzdy za jedenásť rokov. Inflácia by mala v roku 2019 narastať medziročne o 3%.

SKU - RAST MZDY PZ v RŠ	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	1. pol. 2019
Rast tarifnej mzdy PZ	1.90%	5%	5%	5%	4% + 6%	6%	0%	10%
Priemerná mzda PZ	798 €	850 €	908 €	954 €	1,007 €	1,073 €	1,115 €	1,196 €
Medziročný rast reálnej mzdy PZ	1.46%	5.09%	6.90%	5.30%	6%	5.20%	1.40%	
Inflácia (medziročný rast v %)	3.7	1.5	-0.1	-0.3	-0.5	1.4	2.5	2.6
Priemerná mzda NH SR	805 €	824 €	858 €	883 €	912 €	954 €	1,013 €	1,062 €
Medziročný rast reálnej mzdy NH SR	-1.20%	0.90%	4.20%	3.20%	3.80%	3.20%	3.60%	
Násobok mzdy PZ k NH SR	0.99	1.03	1.06	1.08	1.10	1.13	1.10	1.13

Poznámka: Reálna mzda vypovedá o skutočnej hodnote zárobkov, pretože očisťuje mzdu o vplyvy inflácie, teda o zmeny životných nákladov.

<https://www.nbs.sk/sk/publikacie/strednodoba-predikcia>

č. 21: https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/casove-rady.html?page_id=9724

http://www.p104.svspn.sk/vykaz/prehlady_ost.php

2. Opakované sľuby o mzde učiteľa na úrovni 1,2-násobku priemernej mzdy v NH zostávajú neplnené

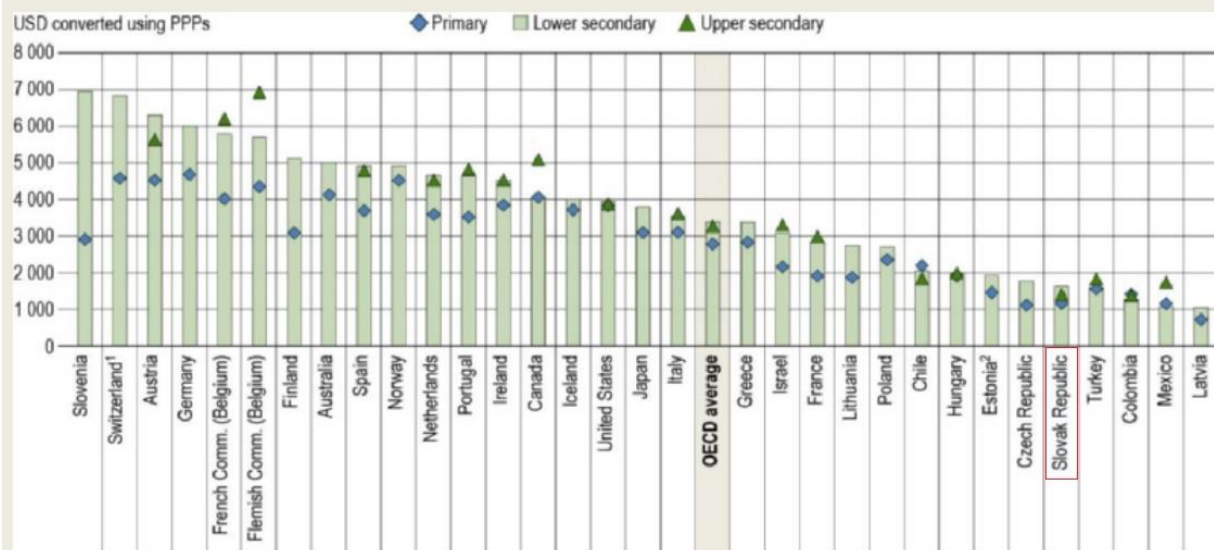
Predchádzajúca vláda sa ústami ministra Čaploviča v Správe o stave školstva zaviazala zvýšiť platy učiteľov na 1,2- násobok priemernej mzdy v NH do roku 2016. Bývalý premiér Robert Fico v predvolebnej debate v marci 2016 sľuboval, že sú k dispozícii finančné prostriedky na to, aby tento cieľ mohol byť v roku 2016 splnený. V skutočnosti sa priemerný plat dnes drží na úrovni 1,1-násobku. Aktuálne by 1,2 násobok priemernej mzdy predstavoval 1275 eur. K tomu jednou z troch požiadaviek štrajkujúcich učiteľov ešte v roku 2012 bola mzda učiteľa v regionálnom šk. na úrovni 1,2 až 1,6-násobku priemernej mzdy v NH.

3. Ohodnotenie pedagógov aj v tomto volebnom období zostáva na chvoste OECD

V roku 2017 učitelia na úrovni nižšieho sekundárneho vzdelania (2. stupeň ZŠ) v SR zarábali 65 % platu vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov, pričom priemer OECD bol 88 %. Pre porovnanie, v roku 2013 to bolo v SR 57 % a v OECD na úrovni 80 %, z čoho vyplýva, že naše zaostávanie za priemerom krajín OECD sa zásadne neznížilo. Čaplovičova Správa predpokladala dosiahnuť 75% priemeru vysokoškolsky vzdelaných do roku 2020. Školské organizácie v spoločnej výzve vláde v roku [2013](#) požadovali, aby mzda pedagóga do roku 2016 dosahovala minimálne 70% platu vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov v SR a v nadväzujúcej deklarácii z roku [2016](#) minimálne 80% plátov iných vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov v národnom hospodárstve do konca roka 2020. Implementačný plán Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania opäť pozerá do vzdialenej budúcnosti, podľa neho sa majú platy pedagógov zvyšovať tak, aby sa v roku 2027 dostali na úroveň 85% platu vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov.

Figure C7.1. Annual salary cost of teachers per student in public institutions, by level of education (2017)

USD converted using PPPs for private consumption

Platy pedagogických zamestnancov v SR výrazne zaostávajú aj za krajinami V4. Pedagógovia v krajinách V3 zarobia v priemere cez 70 % a v krajinách OECD a EÚ22 až 85-100 % miezd VŠ vzdelaných zamestnancov, pričom tento pomer v posledných rokoch v krajinách V3, OECD aj EÚ22 rastie. https://read.oecd-ilibrary.org/education/annual-salary-cost-of-teachers-per-student-in-public-institutions-by-level-of-education-2017_1b684172-en#page1

4. Nárast plátov učiteľov za odpracované roky je demotivujúci

Do roku 2019 rástol tarifný plat pedagógov za odpracované roky maximálne 32 rokov o 24%. Od 1. 1. 2019 došlo k predĺženiu stropu na 40 rokov, za ktoré by sa plat automaticky zvýšil o 28%. Po úprave od 1. 9. 2019, kde sa navýšil plat začínajúcim, ale všetkým pedagógom za celú 40 ročnú kariéru môže za odpracované roky tabuľkový plat narásť maximálne o 18%, čo je oproti januáru pokles o 10%. Z porovnávacej analýzy „[Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe 2016/17](#)“ sa dozvedáme, o koľko percent rastie ročná hrubá zákonná mzda učiteľov s minimálnou kvalifikáciou za odpracované roky v celej Európe. Napríklad v Slovinsku sa učiteľom za 25 odpracovaných rokov zvýšili platy o 80% a v susednom Poľsku za 20 rokov o 71%. Na Slovensku v čase porovnávania (2016/17) bol zaznamenaný nárast plátov pedagógov o 52% po 32 odpracovaných rokoch. V súčasnosti sa ale u nás relatívne nízky rast zo stále malého základu (nízky nástupný plat) ešte spomalí a doba sa predĺži na 40 rokov. Takéto kariérne vyhliadky len ťažko udržia najkvalitnejších zamestnancov v školstve. Vzdelávacie systémy Poľska a Slovinska pravidelne zaznamenávajú úspechy v medzinárodných meraniach výsledkov žiakov.

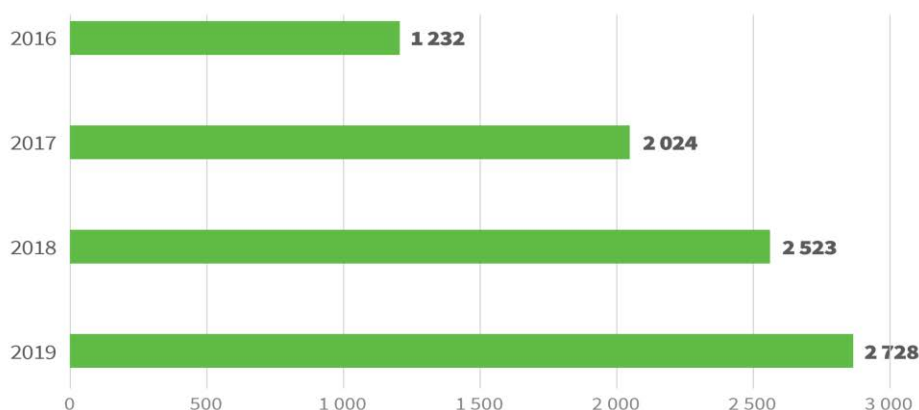
5. Významne sa zhoršili možnosti získavania príplatkov za vzdelávanie

Doterajšie naháňanie sa za kreditmi malo byť nahradené systémom vzdelávania pedagógov, ktorý by garantoval zvýšenie kvality vzdelávacieho procesu. Namiesto tejto dlho očakávanej zmeny však dochádza iba k redukcii a premenovaniu predchádzajúceho systému. Nový systém profesijného rozvoja nepriniesol žiadny nový bonus v oblasti finančnej motivácie a príplatkov. Z nastavenia neobmedzenej platnosti kreditov v roku 2018 a na ne naviazaných príplatkov dochádza po novom k obmedzeniu tzv. príplatkov za rozvoj na dobu 7 rokov. Od 1.9. 2025 tak hrozí zníženie platu 62% pedagogických a odborných zamestnancov o 12%. Zrušili sa príplatky za absolvované rigorózne skúšky, zahraničné vzdelávania. Príplatky nebude možné získať za inovačné vzdelávanie v takom rozsahu ako doteraz, do výšky 12 %, ale iba do výšky 9%. Rovnako tak sa sprísnila aj možnosť získavania atestácií až po 5-tich (1.atestácia) či po 10-tich rokoch (2.atestácia), čo bude mať zásadný vplyv na platy a kariérny finančný rast mladých učiteľov, hoci toto opatrenie negarantuje vyššiu kvalitu poskytovaného vzdelávania. Iné formy vzdelávania v zákone (špecializačné, rozširujúce, štátna jazyková skúška) nemožno považovať za štandardné formy vzdelávania, sú určené len pre vybrané úzke skupiny zamestnancov. Dochádza k priamej diskriminácii niektorých skupín pedagógov, napr. učiteľov materských škôl, vychovávateľov, asistentov učiteľa a zahraničných lektorov, a výrazne sa obmedzuje možnosť ich kariérneho rastu.

6. Dlhodobé znižovanie atraktivity učiteľského povolania spôsobuje nedostatok pedagógov

Z poslednej analýzy portálu Edujobs.sk vyplýva, že zvýšený dopyt po nových učiteľoch sa každý rok zvyšuje, no záujem ľudí o prácu pedagóga naopak klesá. Počet ponúk v roku 2019 za rovnaké obdobie ako v roku 2016 narástol až o 121 percent. Zatiaľ čo všeobecne na jeden inzerát práce reaguje priemerne zhruba 16 uchádzačov, na jeden inzerát práce učiteľa zareaguje iba 6,4 uchádzača (pritom v r. 2016 to bolo viac ako 13 uchádzačov). Na nedostatok pedagógov bude mať zrejme vplyv aj odchod pedagógov nad 65 rokov po aktuálnom zavedení nového zákona o pedagogických a odborných zamestnancoch.

Počet pedagogických ponúk v školstve od januára do 25. augusta

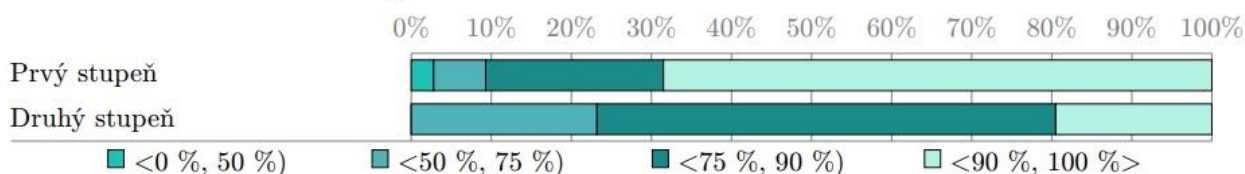
Zdroj: **EDUJOBS**
práca v školstve

<https://firma.profesia.sk/situacia-je-vazna-dopyt-po-novych-ludoch-v-skolstve-sa-tento-rok-opat-zvysil-zaujem-uchadzacov-vsak-neustale-klesa/>

V roku 2017 si na pedagogické fakulty poslalo prihlášku viac ako 4 600 študentov. Ešte v roku 2010 sa však hlásilo až 12-tisíc maturantov. Len 11 percent z absolventov učiteľských odborov ide reálne učiť.

Štátna školská inšpekcia vo svojej správe z roku 2017 na základe 1 978 vykonaných kontrol uvádza: „Na druhom stupni bola odbornosť vyučovania najmenej 90 %-ná len v 19,5 % kontrolovaných škôl, 57,3 % škôl zabezpečilo odbornosť vyučovania na úrovni najmenej 75 % a nižšej ako 90 % a miera odbornosti vyučovania bola najmenej 50 % a menšia než 75 % v 23 % kontrolovaných subjektov“. Neodborne sa vyučovali predovšetkým predmety občianska náuka (58,3 %) technika (46,7 %) a informatika (42 %).

Graf 7 Miera odbornosti vyučovania

http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/velka_sprava/sprava_16_17_2.pdf

Revízia výdavkov zamestnanosti a odmeňovania vo verejnej správe MF SR z decembra 2018 konštatuje, že aj po zvyšovaní platu začínajúcich učiteľov od septembra 2019 budú mladí učitelia zaostávať za rovesníkmi v zahraničí viac ako iné vekové skupiny. Vo veku 25 – 34 rokov zarábali v priemere len 61 % platu vysokoškolsky vzdelaných rovesníkov, v OECD je to 97 %. Prítom priemerný vek učiteľov ZŠ vzrástol už medzi rokmi 2009 a 2014 zo 40,9 na 44,6 rokov. Takmer na dvojnásobok vzrástol podiel učiteľov ZŠ a SŠ nad 60 rokov. Naopak klesol podiel učiteľov ZŠ a SŠ do 35 rokov o tretinu, na gymnáziách až o vyše 40 %.

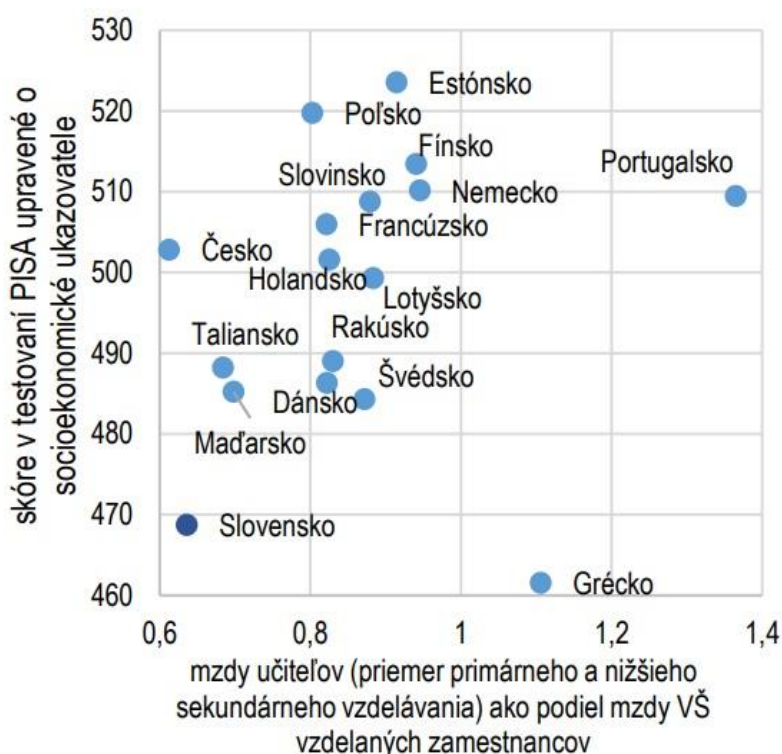
<https://www.finance.gov.sk/sk/financie/hodnota-za-peniaze/revizia-vydavkov/zamestnanost-mzdy-vo-verejnej-sprave/>

Zhrnutie a odporúčania

Slovenská komora učiteľov už niekoľko rokov upozorňuje, že na skutočné zvýšenie atraktivity učiteľského povolania je nutné skokové navýšenie plátov a zlepšenie pracovných podmienok pedagógov. Opatrenia vlády v oblasti ohodnotenia pedagógov prichádzajú neskoro a sú nedostatočné. Zvyšovanie plátov, ktorého sme svedkami, predstavuje len nutnú valorizáciu a mierny nárast. Vláda takýmto spôsobom nezastaví narastajúci nezáujem o túto pracovnú pozíciu na trhu práce. Ministerka Lubyová jednou rukou dáva a druhou berie. Pridá pedagógom 10% do taríf, ale zoberie 12% za príplatky za vzdelávanie a obmedzí možnosti ich získavania. Mladým učiteľom zvýši nástupný plat, ale zoberie im možnosť prílepiť si k platu príplatkami za vzdelávanie a atestáciu, ktoré môžu získať neskôr ako v minulosti (príplatok za profesijný rozvoj je možné získať až po dvoch odpracovaných rokoch a atestáciu až po piatich rokoch). Slovenské vlády trestuhodne nevyužili roky ekonomického rastu na to najdôležitejšie - investovanie do budúcnosti našej krajiny. Učitelia počas štrajkov upozorňovali, že ak sa investície do ich profesie nezvýšia, o pár rokov nebude mať kto učiť, čo sa aj naplňuje. Zmeny vo vzdelávacích systémoch a rovnako ich nevykonanie, sa často vo výsledkoch prejavujú až v neskoršom období. OECD v svojich ekonomických prehľadoch dlhodobo poukazuje na priamu súvislosť medzi zvyšovaním plátov učiteľov a výsledkami žiakov.

Úspešné krajiny v poslednom testovaní PISA, napríklad Slovinsko, Fínsko či Poľsko, platia svojich učiteľov lepšie ako Slovensko, str. 57: <https://www.finance.gov.sk/sk/financie/hodnota-za-peniaze/revizia-vydavkov/zamestnanost-mzdy-vo-verejnej-sprave/>

Graf 59: Mzdy učiteľov (2016) a priemerné dosiahnuté skóre v PISA (2015)

Zdroj: OECD, spracovanie ÚHP

Ak chce vláda zvrátiť neblahý trend nedostatku pedagógov, prepadu záujmu o toto povolanie, starnutia učiteľských zborov, vysokého počtu neodborne odučených vyučovacích hodín a zhoršovania výsledkov našich žiakov v medzinárodných meraniach, mal by sa nástupný plat pedagóga približovať k dvojnásobku minimálnej mzdy. Od roku 2014 SKU upozorňuje na rozpor zákona č. 553/2003 o odmeňovaní vo verejnom záujme a § 120 Zákonníka práce – stupeň náročnosti práce učiteľa zodpovedá minimálne piatemu stupňu náročnosti práce podľa ZP a jeho minimálny mzdový nárok by predstavoval 1,8-násobok minimálnej mzdy. Ak by sa minimálna mzda od začiatku budúceho roka zvýšila na očakávaných 580 eur, **začínajúci učiteľ by mal zarobiť tabuľkovo v hrubom aspoň 1 044 eur**. Ak sa naplní prognóza a priemerná mzda na Slovensku v roku 2020 dosiahne **1 148 eur**, tak **by sa mal priemerný plat pedagóga odvíjať od sumy 1378 eur** (1,2 násobok priemernej mzdy v NH).

Výsledky nedávno [zverejneného](#) výskumu ukazujú, že Slovensko disponuje učiteľmi s vysokým potenciálom. Ak chceme kvalitných pedagógov udržať v školstve, nestačí, aby im tarifný plat za odpracované roky počas 40 ročnej kariéry narástol len o 18% ako je tomu teraz. SKU dlhodobo žiada, aby sa nárast tarifného platu za odpracované roky zdvojnásobil. Ak chceme, aby bol pedagóg motivovaný zvyšovať si svoju kvalifikáciu, musíme mu zabezpečiť kvalitné vzdelávanie, ktorého absolvovanie ho priláka zvýšením jeho kariérnej pozície. Okrem plátov treba posilniť demokratickú a participatívnu kultúru na pracoviskách, systémovo znižovať mobbing a zlú klímu v zborovniach, zlepšiť podporu pre pedagógov kvalitnými učebnicami, modernými pomôckami a zvýšením počtu odborných tímov, ktorých pomoc je pre kvalitu ich práce nevyhnutná.

SKU vytvorila obdobnú správu presne pred štyrmi rokmi, ktorá sa nachádza tu: <http://sku.sk/stanovisko-slovenskej-komory-ucitelov-k-spolocenskemu-a-ekonomickemu-postaveniu-pedagogickych-a-odbornych-zamestnancov-v-regionalnom-skolstve/>

Čitateľ porovnaním s aktuálnou správou môže sám vyhodnotiť, kam sme sa za štyri roky posunuli.